

CENTRE D'ASSISTÈNCIA PRIMÀRIA DEL CARMEL

La higiene mental i les condicions de vida
al barri del Carmel.

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Gener de 1983

I N D E X

Introducció	1
Procés metodològic	4
1.- Elements de comparació entre les dues mostres	6
2.- Consideracions entorn de la salut pública al barri del Carmel	9
2.1.- Els nivells culturals més elevats	9
2.1.1.- Dades objectives familiars	10
2.1.2.- Induccions d'interès de cara a la salut mental	11
2.2.- Els nivells culturals d'estàndard mitjà	13
2.2.1.- Dades objectives familiars	13
2.2.2.- Induccions d'interès de cara a la salut mental	14
2.3.- Els dèficits culturals més ostensibles	16
2.3.1.- Dades objectives familiars	17
2.3.2.- Induccions d'interès de cara a la salut mental	18
3.- La tasca assistencial realitzada al Centre d'Assistència Primària	20
4.- La inducció que, a través de la reflexió col·lectiva, es desprèn d'aquesta anàlisi	22

Introducció

Un projecte d'actuació entorn de la salut mental d'un barri suposa necessàriament un esforç d'aproximació a la realitat de la vida quotidiana de la gent que hi viu. Si es vol fer un treball seriós i col·lectiu amb les persones susceptibles d'ésser afectades pels ritmes i les contradiccions de la pròpia vida, l'aproximació al context global del sector urbà en el qual s'ubiquen es fa del tot indispensable, si és que la tasca que es pensa portar a terme ha d'abraçar l'aquí i l'ara d'aquella col·lectivitat. De fet, cada dia més, es concep malament una actuació d'assistència individualitzada i personalitzada prescindint del sistema de vida que està marcant directament i està condicionant a bastament les conductes i les reaccions o actituds que expliquen, determinen i, en certa manera, dibuixen la manera de fer o de no fer de la gent.

L'anàlisi que presentem, fruit d'una tasca pacient i molt reflexionada, la estat una labor col·lectiva del personal que integra i conforma la dinàmica del Centre d'Assistència Primària de la Diputació de Barcelona ubicat al barri del Carmel i del Departament de Sociologia de la Fundació Jaume Bofill de Barcelona que n'ha tingut cura de l'elaboració i la transcripció. Per tant, seria injust atribuir la paternitat del que aquí s'exposa a una o altra instància; no és l'obra d'una persona, sinó la recerca conscient i col·lectiva a partir d'unes realitats que ens aproximen a la idiosincràsia d'un sector urbà sobre el qual es pretén portar a terme una obra de regeneració i revitalització, partint precisament de la seva estructura social en tant que aquesta condiciona a bastament una manera d'ésser molt determinada.

El barri del Carmel hagués estat estudiable des de les fonts estadístiques secundàries que es troben en moltes i diverses instàncies o bancs de dades. Aquesta panoràmica estadística ja ens permetria tenir una idea, qui sap si molt exacta, de quina mena de gent viu en aquest sector urbà. Però, de comú acord, refusarem aquesta visió quantitativa de l'objecte de la nostra recerca per la senzilla raó que volíem saber molt més de la gent que viu al Carmel.

Sabem d'entrada que és un sector històric d'immigració; sabem també que es troba poblat per una majoria notable de classe obrera; també coneixem alguns elements històrics que han configurat la zona amb la marca del barraquisme o de l'habitable d'autoconstrucció; tenim plena consciència que és un barri difícil per diverses raons: la important i notable desplegada de brots generats per una dinàmica de lluita col·lectiva coneguda arreu de la ciutat de Barcelona; la fama, ben o mal adquirida, d'ésser un barri marcat per una important inseguretats ciutadana generada per una coneguda delinqüència de baixos fons; la notable desorganització social provocada inclús per factors de tipus geogràfic com són els conferits per l'emplaçament en un pendent pronunciat de la muntanya del Carmel i la muntanya Pelada que donen una personalitat topogràficament molt específica a la configuració morfològica del mateix barri; etc.

Diem-ho clar: el que ens motivava a realitzar aquesta petita recerca no era tant el barri com les persones que l'habiten. I fou, precisament, amb aquesta motivació de fons que, en les nostres deliberacions prèvies amb el personal del Centre, vam anar donant cos a un tipus d'aproximació que tingués més en compte l'estil de vida que no pas les formes externes que morfològicament definien la naturalesa dels habitants. Des d'aleshores, el treball era clar: voldríem cedir la paraula als habitants intentant que els nostres interlocutors possessin de manifest, no solament l'objectivitat de la seva vida, sinó la significació del que aquesta mateixa vida podia tenir per a ells.

El projecte era fascinant. I, a més, estava carregat d'il·lusió en tant que volia centrar tota la dinàmica de la feina en la captació d'allò viscut en una història familiar real.

El nostre objecte d'estudi no seria el malalt, ni tampoc el necessitat d'assistència, sinó l'habitant del barri que verbalitza la seva existència i l'exposa en tant que es troba fortament condicionada per la vida col·lectiva i pel moment socio-econòmic present.

L'informe que presentem, per tant, és el resultat de la interpretació i generalització del conjunt de les històries i vivències recollides en 59 enquestes realitzades al barri. Per a qui li pugui interessar la consulta individual, aquestes enquestes es tro

ben, tan al Centre d'Assistència Primària del barri del Carmel com a l'arxiu de la Fundació Jaume Bofill, on hi ha les còpies corresponents.

Aquest informe, però, ja pretén proporcionar una mena de retrat sintètic del que és veritablement viure avui al Carmel.

No pretenem pas dir-ho tot en aquest breu informe; hi ha massa coses que queden al tinter o que han quedat en el secret de les confidències aportades per tantes i tantes hores de conversa per a poder-ho afirmar categòricament. Aquí només hi ha una mostra de tot plegat. És una mena de primícia que no té altra pretensió que proporcionar una ajuda als qui silenciosament i pacientment pretenen fer una actuació directa entorn de la salut mental del barri. Si aquesta finalitat fos veritablement atesa, ja ens donaríem per ben satisfets.

Gener de 1983 Raimon Bonal i Joan Costa

Procés metodològic

El primer pas que ens calia fer era el de definir els àmbits i les categories que ens interessava conèixer per tal de tenir una base de diàleg amb la gent; per a dir-ho ben senzillament la primera tasca fou la de confeccionar un guió de les entrevistes que s'havien de realitzar a les famílies, la nostra unitat d'estudi.

No fou difícil fer-lo aquest guió; però ens va portar les seves hores de reunió, d'intercanvis, de raonaments i de justificacions entorn de la introducció de totes i cadascuna de les categories que donarien fruit en l'anàlisi posterior.

Aquesta pauta d'entrevista tenia tres planes de text. En la primera, que era la més objectivada, s'hi havien d'especificar en un quadre de doble entrada totes les variables que poguessin identificar tots i cadascun dels membres de l'entitat familiar enquesta; les variables a fer-hi constar eren les següents: lloc ocupat a la família, el sexe, l'edat, l'origen o naturalesa de la persona en qüestió, els anys que feia que havia vingut a Catalunya i els que feia que vivia al barri del Carmel, l'activitat principal realitzada tant si es tractava de treball com d'estudis, la categoria laboral o tipus d'escola que es freqüentava, el nivell d'estudis assolit o en curs i el lloc de treball o escola a la que s'acudia.

Aquesta informació es complementava a la mateixa plana per un espai deixat a les observacions.

La segona plana incidia sobre quatre àmbits de la vida familiar: la migració, els estudis, el treball i l'habitatge. Pels tres primers, es feia una aproximació històrica en el país d'origen, tant pel que respectava a la situació real com a l'escolar com a la laboral i, per altra banda, així mateix s'intentava veure la situació una vegada arribats a Barcelona pel que feia als estudis i al treball de tots i cadascun dels membres de la família. S'incidia també en les motivacions de la immigració, en els mitjans de culturació actuals (televisió, ràdio, lectures diverses) i en els ritmes de treball. Pel que fa a l'habitatge, s'intentava una descripció física del mateix, un intent d'enumeració dels indicadors de benestar social a partir del mateix i de l'urbanisme

i una aproximació a l'accés a la propietat de l'habitable. Finalment es demanava una valoració personal o col·lectiva de cadascun dels temes: immigració, cultura, treball i habitatge.

La darrera plana incidia en tres temes: la qualitat de vida, la vida en la societat catalana i els problemes de salut. El primer d'aquests temes era una mena de calaix de sastre definitori de la vida col·lectiva de la família: els desplaçaments i el seu perquè, relació amb els veïns, les vacances familiars i el temps lliure.

La vida en la societat catalana s'interessava per l'idioma familiar, el coneixement del català, què suposava per a ells viure a Catalunya i pel desig o no de retorn al seu país d'origen i el perquè.

Finalment, pel que fa a la salut, es volia saber el tipus de medicina o d'assistència mèdica freqüentada, l'existència de casos excepcionals i els problemes específics de salut de les persones de la família.

El conjunt del diàleg constituïria una panoràmica global, no solament de la realitat o les realitats concretes que afecten directament o indirectament la família objecte del diàleg, sinó també la verbalització de la vivència de les situacions i les significacions que aquestes adquireixen en el món de la seva vida quotidiana.

A partir d'aleshores, es va decidir confeccionar una doble mostra de famílies a entrevistar. La primera seria trenta aleatòriament a partir d'un llistat de carrers del mateix barri del Carmel; el seu nombre seria de 50 famílies, no pas com a nombre màgic, sinó fonamentada aquesta extracció en les possibilitats concretes de realització de les entrevistes. La segona mostra seria trenta també a l'atzar d'entre les famílies que han acudit al Centre d'Assistència Primària i que, per tant, totes elles marcades per una problemàtica específica de salut; d'aquestes només n'agafariem 10.

El treball de camp de contacte amb les famílies fou realitzat pels membres del Centre del Carmel que lliuraren un petit informe de cada entrevista, informe que ha estat objecte de l'anàlisi que segueix.

Cal dir que l'elaboració d'aquest material ha estat discutida repetidament amb reunions conjuntes amb els treballadors del centre. Aquestes planes són el resultat del conjunt de la informació i de les discussions subsegüents.

Segurament que el treball podria donar encara molt més; però ens sembla que el servei que aquests fulls poden fer encara depèn més d'una tasca interior del centre que no pas d'una col.laboració perllongada infinitament en el temps. Ens ho fa dir la ferma convicció que la tasca en un centre d'aquesta índole no ha d'ésser mai considerada completa i acabada una vegada per sempre.

1.- Elements de comparació entre les dues mostres

Les 49 entrevistes efectivament realitzades al barri, interessant globalment un col.lectiu de 197 persones, podrien ésser considerades com la base comparativa que permeti una valoració sobre certs indicadors que es refereixen a les 10 famílies entrevistades al Centre d'Assistència Primària, que interessaven un total de 42 persones. És el que pretenem fer d'entrada.

Per a ésser més concrets, intentarem puntualitzar molt ràpidament aquestes diferències que acaben configurant i valorant el tipus de clientela que acudeix al Centre.

a) Les famílies objecte de l'anàlisi al barri del Carmel són famílies nombroses, acostant-se als índex de densitat familiar dels sectors de la ciutat de Barcelona on abunda la immigració. A les nostres mostres, aquesta densitat és de 4,2 membres/família a les entrevistes fetes al Centre i de 4 membres/família a les entrevistes fetes al barri.

No ens sorprèn, de cap manera, aquesta primera informació ja que no ignoràvem pas que el Carmel és un sector que ha acollir contingents importants d'immigració.

b) Ens ha interessat, així mateix, veure la proporció de nuclis familiars existents en cadascuna de les dues mostres. Entenem per nucli familiar el constituït bàsicament per un matrimoni i altres membres, siguin aquests fills, parents o d'altres persones.

El resultat és que hi ha menys nuclis familiars entre les entrevistes fetes al Centre que a les entrevistes fetes pròpiament al barri. Aquestes entitats familiars que no constitueixen pròpiament un nucli són, per exemple, per viudetat, perquè el pare ha marxat a treballar a l'estranger, per causa de separació matrimonial, per tractar-se d'una mare soltera, per ésser una parella que viu ajuntada, o una persona sola, o tres germans solters.

c) També cal dir que, pel que fa a l'edat, els nuclis familiars són més heterogenis (volem dir amb components de membres d'edats diverses) a la mostra d'entrevistes fetes al Centre que a les que han estat fetes al barri. En general, al barri hi predominen molt més els nuclis familiars de persones que, tant pel que es refereix als progenitors com als fills d'aquests, són més aviat joves.

Es en aquest sentit que hom té la impressió que el barri del Carmel és habitat majoritàriament per matrimonis joves i, per tant, per una relativa abundància d'infants en edat escolar i joves en edat laboral.

d) El Carmel, a més, es caracteritza per una proporció importantíssima de persones nascudes fora de Catalunya: és de l'ordre de les 3/4 parts dels habitants del barri. És per això que ens permetem dir que, en les persones que acudeixen al Centre, no hi ha pas una proporció notable o, almenys, semblant, d'immigrants; a la nostra mostra només el cinquanta per cent ho són. En aquest aspecte, les dues mostres es diferencien notablement.

e) Hi ha quelcom que ens ha cridat extraordinàriament l'atenció: més de la quarta part dels immigrants al barri no accepten el país català o, almenys, estan sospirant per a tornar a la seva terra degut al fet que se senten estranys, poc acollits i, en alguns casos, en franca hostilitat amb la comunitat autòctona. Haurém de tornar-hi sobre aquesta problemàtica que configura un tipus d'immigrant amb unes connotacions molt particulars pel que es refereix a la seva integració.

f) Contemplant les diferències entre les dues mostres, hom té la impressió que entre la gent que acudeix al Centre hi ha uns aspectes de degradació molt sensible tant pel que fa als nivells socio-culturals assolits com, sobretot, pel que diu referència als nivells socio-econòmics de sosteniment material de les famílies. Els baixos nivells tant culturals com econòmics, al

barri, volten entorn de la tercera part dels seus habitants i, pel que fa a les famílies que acudeixen al Centre, els percentatges respectius d'aquestes situacions precàries se situen a un 50% i a un 70%.

Pel que sembla, hom té la impressió que els qui acudeixen al Centre pertanyen a les famílies més necessitades del barri.

g) Les cases al barri del Carmel són molt heterogènies: al costat dels habitatges grans, aïllats i en forma de torretes, hi ha un tipus d'habitatge molt petit, tenebrós i, des de tots els punts de vista, inhabitable. Aquestes característiques d'insuficiència són més notòries a la mostra del barri que a la del Centre.

h) Una característica que està plenament lligada a la g) que hem comentat precedentment, és la de l'aïllament. A les dues mostres són pràcticament la meitat o més de les famílies que viuen sense cap mena de connexió amb el veïnat. Aquesta és una manera de viure que caldrà aprofundir posteriorment per la quantitat d'aspectes que inclouen a l'hora de definir la vida col·lectiva del Carmel.

No deixa d'ésser, malgrat tot, un poc sorprenent el fet que un barri d'una tradició de lluita cívica i urbana tan destacada reflecteixi uns índexs d'aïllament tan importants.

i) Molts són els qui acudeixen normalment a l'assistència mèdica habitual del "Seguro Obligatorio de Enfermedad"; malgrat les queixes i el fet que la majoria dels requeriments o, almenys, gran part siguin únicament per a purs tràmits de papers o medicació, el 80% de la mostra del Centre i el 60% de la del barri acudeixen només i únicament als serveis de la medicina socialitzada i pública.

Hi ha encara una cinquena part, aproximadament, que, amb el SOE, hi comparteixen alguna especialitat privada; es tracta de la pediatria, la ginecologia o alguna intervenció quirúrgica excepcional. El que veritablement no té cap significació o molt poca és l'acudir exclusivament a la medicina privada; i encara, sol ésser una mútua d'assegurances o alguna entitat mutualista col·lectiva.

j) Finalment, dintre d'aquesta línia de comparança d'ambdues mostres, podem dir que ens ha sorprès veure com la tercera part de les famílies entrevistades al barri estan directament afectades

per un problema de salut greu en una de les persones que integren el col·lectiu familiar.

Si parlem d'una afectació de malaltia greu en un parent pròxim que no pertany directament al col·lectiu familiar, la majoria de les famílies en parlen i en són indirectament afectades. Ens sembla que la dada, tenint en compte l'aleatorietat amb que ha estat presa la mostra, val la pena d'anotar-la.

El que és normal és que totes les famílies de la mostra del Centre siguin afectades; aquesta era una condició per la qual es va triar la mostra. Però potser el que mereix la pena subratllar és la notable abundància d'ingressos i processos medicamentosos que s'han seguit en el tractament d'aquestes malalties abans d'haver freqüentat el Centre. És una qüestió sobre la qual haurem de tornar.

2.- Consideracions entorn de la salut pública al barri del Carmel

En aquest capítol només tenim en compte la mostra de famílies entrevistades al barri; és a dir, la nostra elaboració es basa únicament en els primers 49 informes que han estat recollits aleatòriament al mateix barri. Per a més claredat en la nostra exposició hem sectoritzat una mica subjectivament i intuïtivament aquestes informacions en tres grans paquets: els qui ostenten uns estàndards culturals més elevats (18 famílies), els qui es troben a un nivell mitjà des del punt de vista cultural (11) i els qui manifesten uns dèficits culturals més ostensibles (20). Ni cal dir com aquestes diferenciacions són de tot punt discutibles; però no és pas el nostre propòsit fer-ne una categorització absoluta; sinó que únicament pretenem una agilització heurística i d'exposició.

2.1.- Els nivells culturals més elevats

Quan parlem de nivells culturals elevats, cal precisar que caracteritza aquest grup el fet que els seus components tenen estudis bàsics i alguna que altra formació complementària; en el cas que algun no els tingui, es respira, malgrat tot, un ambient cultural; si més no, per part de la nova generació. A més, solen escoltar i veure els mitjans de comunicació de masses i generalment de manera crítica.

També solen llegir alguna cosa i sovint força i, encara, hi ha un neguit i un interès per a tenir més coneixements.

Aquests són els grans trets comuns d'aquest col·lectiu d'entrevistes.

2.1.1.- Dades objectives familiars

Aquest grup no té pas una densitat familiar molt alta: 3,7 membres/família. De totes maneres, es veu una diferència notable entre les famílies d'origen català i les d'origen no català pel que fa a aquesta qüestió (aquestes últimes arriben a una densitat de 4,6 membres/família).

De les 67 persones que hi ha en aquest grup, 42 són d'origen no català (9 famílies), 17 autòctones (6 famílies) i 8 d'origen mixt (3 famílies). La proporció de gent jove per respecte a la gent gran és de 1/3 per la població nascuda a Catalunya i de 3/1 pels nascuts fora.

Pel que fa a la població immigrada, hi ha en general uns bons nivells d'acceptació de la realitat catalana; les dues excepcions es centren en una família vinguda del Brasil i que enyora la seva terra i en una altra família que es manifesta en uns termes carregats d'agressivitat: "estem amargats de viure en un lloc que no és el nostre i on tot i ser Espanya, es parla un altre idioma per a que ningú l'entengui. Els catalans són racistes, egoïstes... Ara mateix marxaríem d'aquí, encara que tenim la impressió que hi morirem".

Des del punt de vista socio-econòmic, hi ha quatre famílies que ingressen diversos sous, a part del del cap de família; és a dir, es tracta de famílies que tenen un o més fills que treballen. N'hi ha cinc que ingressen els dos sous del marit i de la muller; dues d'elles perquè tenen un comerç propi. N'hi ha set que només ingressen el sou del cap de família i, generalment, es tracta d'una professió amb qualificació. I hi ha dues famílies que passen vertaderes penúries econòmiques: en una d'elles hi entren dos petits sous (venedora a la plaça i feines de neteja per les cases) i a l'altra només es viu d'una pensió. En aquest grup hi ha un 10% d'aturats; però només un d'ells és el cap de família.

Generalment, cal dir que viuen en habitatges espaiosos; però hi ha quatre famílies pels quals l'espai es revela totalment insuficient.

Hi ha dues famílies d'aquest grup que han tingut conflictivitat amb els veïns: l'una per haver portat una lluita contra l'amo per causa d'uns pisos tancats recorrent inclús a instàncies judicials i l'altra per haver tingut uns inquilins que no pagaven i haver-los dut al jutjat.

És relativament important el nombre d'aquestes famílies que acudeixen normalment a la medicina privada; és un 8%. Les raons són: o no tenen "seguro" o tenen un metge de capçalera des de fa molts anys o, senzillament, pertanyen al SOE però no hi van.

2.1.2.- Induccions d'interès de cara a la salut mental

Només hi ha 5 famílies que tinguin problemes greus de salut a casa: psicossomàtics de la mare, epilèpsia d'un fill, estats nerviosos i alcoholisme en el marit. De totes maneres, en una mostra presa a l'atzar, ens sembla que un 8% és una proporció massa important.

El que sí és cert és que la generalitat de les famílies coneixen de prop o tenen familiars afectats per problemàtiques greus: malalties del pulmó, intents de suïcidi, atacs epilèptics, problemes nerviosos, alcoholisme, grans dosis d'ingerències de medicaments, deficiències, reumatismes, etc. Són l'excepció les que no han anotat res d'aquesta índole.

De la lectura qualitativa d'aquestes informacions, podem encara induir certs elements que poden tenir, de prop o de lluny, una incidència en la salut mental. N'extraïem unes notes que ens semblen d'un interès real per a tenir en compte:

a) Els processos migratoris han estat ocasionats per dues raons fonamentals: la recerca d'un treball i la misèria patida a la terra d'origen; aquesta, la majoria dels casos. El que sí que es veu és que aquesta migració ha estat feta sense traumes i la podríem considerar, fins a cert punt, "normal".

b) S'endevinen uns nivells de satisfacció de la seva residència a Catalunya molt diferenciats entre els pares i els fills. Aquests, estan notòriament molt més arrelats a Catalunya i més deslligats de la seva cultura d'origen i dels records familiars que hi puguin tenir.

c) Hi ha una queixa generalitzada entorn dels transports públics i la mala comunicació en què es troba el barri del Carmel. Aquesta crítica desemboca fàcilment en un sentiment de segregació força marcat que s'evidencia en l'expressió de dir "ir a abajo" per a referir-se a l'anar a Barcelona-centre.

d) Al costat d'una gran afectació per causa de l'ambient d'atur en què viu el barri, hom hi endevina un pobre sentit crític davant la situació laboral. En tot cas només s'hi entreveuen unes crítiques molt puntuals a les condicions laborals presents: moltes hores de treball amb poca retribució, manifestacions explícites de la necessitat de poder realitzar les pròpies aficions personals, sentiment d'inutilitat a causa de la manca de feina, crítica pertinent sobre la no retribució de la mestressa de casa, etc.

e) Hi ha també aspectes puntuals de particular i específica degradació de l'habitable: manca de claror, petitesa i insuficiència de l'espai habitat... Però el més seriós és que es troben afirmacions classistes i vergonyants: "això és xarnegolàndia", "estem en una societat que va per avall", "tinc vergonya que els amics vegin el barri on visc". Hi ha, inclús, qui afirma sense dubtar-ho que "el que necessita el barri és una caserna de policies que facin "redades" contínuament". Tot plegat ens fa pensar en una possible inadaptació dels habitants del Carmel i el medi social on viuen.

f) Malgrat que la majoria dels veïns d'aquest grup acudeixen habitualment a la Seguretat Social, no li estalvien pas les crítiques. El centre de la seva protesta és que el SOE només fa que receptor "coses".

g) Finalment, en contrast evident amb la seva situació real, molts manifesten un desig idealitzat de què els fills estudiïn una carrera. Aquesta actitud fa pensar en l'expressió típica de les persones que estan mancades de tot: "que els nostres fills siguin més que nosaltres".

2.2.- Els nivells culturals d'estàndard mitjà

Per nivell mitjà de culturació entenem a diferència del cas precedent, que s'han assolit els estudis bàsics i, inclús, a vegades, alguna formació complementària de caràcter quasi exclusivament professional. Pel que fa a les lectures, si se'n fan, a part d'algunes excepcions, també són de caràcter professional. No s'hi veuen indicadors d'interès o de promoció en aquest sentit: els desigs de més s'amaguen sota l'excusa del temps o de l'encariament. Per exemple, hi ha qui diu "amb els diners que costa el diari, ja tenim una barra de pa".

Aquests són els trets més generals d'aquest col·lectiu d'onze entrevistats.

2.1.1.- Dades objectives familiars

Es un grup d'una densitat familiar alta en el barri: 4,6 membres/família. I no hi ha cap família nascuda a Catalunya. En conjunt, aquestes 11 famílies sumen un total de 51 persones.

Totes aquestes famílies tenen nuclis familiars entenenent per tals, com dèiem més amunt, que hi hagi un matrimoni que en constitueix la base. Les tres quartes parts són persones joves; però el que més hi abunda són els fills en edats marcadament joves.

Una tercera part manifesten el desig d'un retorn al seu poble d'origen i, per tant, una no acceptació del medi social i cultural on viuen; les motivacions són força diverses: per causa de la soledat en què es troben aquí, pel somni idealitzat de viure en un poble i no a la gran ciutat i per la reflexió que es concreta dient que, si al poble d'origen tinguessin el nivell de vida que disfruten aquí, no s'ho pensarien pas dues vegades.

L'atur és una realitat que conviu amb una certa abundància de treball: hi ha 5 caps de família aturats i 5 membres de les diverses unitats familiars. Hi ha 9 d'aquestes famílies a les que no més hi entra un sou i, sovint, és el de la mare o el d'algun fill. Únicament hi ha una família que ingressi dos sous. La panoràmica general, sense ésser desesperada, no presenta pas uns indicadors massa fàcils de benestar social.

La meitat d'aquestes famílies habita en espais massa reduïts, tenint en compte el nombre de persones que les integren. Una característica generalitzada de les mateixes és que viuen en un absolut aïllament per respecte al barri i a la ciutat de Barcelona; només dues d'entre elles manifesten tenir una relació bona amb els veïns i, per la resta, la constant és la distància i la separació.

Només una de les famílies d'aquest grup va habitualment a la medicina privada i encara es tracta de la mútua La Aliança. També és una constant el fet que acudeixin a la medicina pública o que es reservi la privada per a especialitats molt determinades: ginecologia o pediatria.

2.2.2.- Induccions d'interès de cara a la salut mental

Hi ha una família en la que la mare és epilèptica. Però la major part de les famílies coneixen persones o tenen familiars llunyans que pateixen alguna situació de patologia greu: nerviosisme, alcoholisme, epilèpsia, malaltia mental, paràlisi i bogeria són les malures que es citen més freqüentment.

La lectura d'aquests relats ens permet encara subratllar alguns elements que caldrà tenir en compte a l'hora de fer un treball entorn de la salut mental. Heus aquí el que ens ha semblat important de destacar:

a) La diversitat manifesta dels processos migratoris d'aquest grup, irreductibles a una generalització única i uniforme; la misèria patida en el país d'origen, marcada per la manca de treball i la vida esclava que es portava; la necessitat peremptòria de tenir més i l'obsessió de trobar una sortida que fes possible la supervivència, ja que la manca de productivitat de les terres que es treballaven o es posseïen obligava a l'aventura de la recerca de noves possibilitats. Hi ha qui ha emigrat només i únicament per causa de la manca de col·legis en el país d'origen i la consciència conseqüent de la necessitat de procurar uns estudis als seus fills. I, encara, hi ha qui ha emigrat per un esperit aventurer de fer fortuna. Finalment, raons més profundes d'aquesta emigració han estat determinades o bé per la mort dels progenitors cosa que ha fet que en trobar-se sols els fills, decideixin cercar nous aires, o bé el fet polític ja que, essent el pare repu-

blicà la família hagué de dispersar-se per a tenir una seguretat que no estava pas garantida. El que sí és cert és que cap d'aquests processos migratoris presenta unes característiques notòries de degradació; cal considerar-les mobilitzacions molt poc traumàtiques per la manera com han estat realitzades (1).

b) Les condicions dels habitacles es veuen particularment afectades per una sèrie de deficiències que han estat posades en relleu pels interlocutors: sobretot, les fresses que no deixen descansar, la manca d'espai, les humitats, l'abundància de ratolins, les esquerdes d'algun sostre, etc. S'acaba amb la generalització que diu: "tot el barri està igual". És aleshores que es deriva fàcilment a les crítiques adreçades a la insuficiència dels transports públics al costat de l'observació que els rics tenen abundància de mitjans i no fan servir el transport públic i a les desconfiances generalitzades de sortir al carrer per causa de la por d'una indeterminada inseguretat ciutadana. Això justifica, fins a cert punt, la seva manca de relació i aïllament i acaba idealitzant la vida del poble petit encara que no sigui el del seu origen. Aquesta utopia de canvi ve concretada en l'expressió: "si ens toqués la loteria...".

c) Hi ha elements molt dispersos i pertinents de crítiques a la situació que es viu. Per exemple, la consideració dramàtica del que comporta l'atur que, quan es dóna en un pare de família, aquest home ha de robar o matar, si és necessari, per a tirar endavant la seva llar; la que es refereix a la manca de perspectives de l'atur juvenil que és la causa immediata de moltíssims transtorns socials; la reflexió que insisteix en la inseguretat que comporta haver de viure en un món en què la feina no és pas segura i s'evoça el ram de la construcció on hi ha molt poc personal fix i, per tant, la permanència a feina no està gens assegurada.

---

(1) L'experiència viscuda de la migració fa entrar fàcilment en la convicció de què és difícil que ens adonem que en aquest país hi ha una millor manera de viure perquè, per part d'emigrants es diu: "quan ens queixem, no recordem que hem vist coses pitjors". També s'afirma categòricament que "aquest és un país avançat"; "el poble és molt esclau".

Aquesta problemàtica de la feina és quasi una constant: es diu que a les fàbriques no interessen pas les dones casades; les seves obligacions familiars, en la hipòtesi de qualsevulla eventualitat, impedeixen una fidelitat a la disciplina de l'horari.

d) Hom té la impressió que es viu en una mena de por que es concreta en un sentiment de fàstic davant les dificultats de la vida quotidiana i, inclús, en la voluntat expressa de no sentir les notícies perquè només es parla de morts.

e) És innegable un pronunciat sentiment generalitzat de marginació o de separació per respecte a la societat en la que hom viu. D'una banda, hi ha una queixa oberta del fet que els immigrants estiguin sotmesos a una particular explotació; per l'altra, es té la impressió d'una insistent impotència de cara a l'accés a una educació mínima degut a la manca de possibilitats econòmiques: dintre d'aquesta crítica hom constata que els fills no tenen pas molta cultura; però certament més que els pares; també, finalment, s'expressa la necessitat de què les relacions amb els veïns siguin menys superficials, puix que, encara que es tingui l'avantatge d'un menor control social degut a l'anonimat, es tenen dificultats reals de sentir-se persona en el propi ambient.

f) Aquestes situacions generalitzades poden ésser agreujades per determinades circumstàncies personals que poden marcar una vida: per exemple, la dona que se sent particularment desgraciada perquè no ha aconseguit un fill o aquella altra que ha de canviar de feina perquè la que estava realitzant li afectava de manera notòria el sistema nerviós.

2.3.- Els dèficits culturals més ostensibles

Aquest grup es caracteritza per una notable abundància d'analfabetisme i de persones que tenen només estudis elementals. Hi ha una forta diferència entre pares i fills, els quals, sense haver assolit uns alts nivells d'instrucció, almenys han fet generalment l'escola bàsica i algun està cursant la formació professional. Aquest grup no llegeix pràcticament res i, en canvi, manifesta uns alts nivells d'audiència de la ràdio i es passa moltes hores davant la televisió. La preocupació fonamental i característica es-

pecífica d'aquest grup ve expressada per la frase: "el que necessitem és treball i no cultura".

Aquestes característiques són força comunes a tot aquest grup i són les que li donen una certa unitat.

2.3.1.- Dades objectives familiars

Dels tres grups considerats, aquest manifesta un índex mitjà de densitat familiar: 4 membres/família. És a dir, són 20 famílies que totalitzen 80 persones.

Només hi ha una família catalana i quasi totes formen un nucli familiar si exceptuem una dona sola, una de separada i tres germans que viuen junts.

El 27,5% d'aquestes vuitanta persones tenen més de 50 anys; o sigui, que la seva gran majoria són persones joves de les quals la tercera part tenen menys de 20 anys.

Una quarta part d'aquestes famílies se'n tornaria a la seva terra immediatament; les raons són molt diverses: no entenen la separació entre dues cultures, no hi ha res com la terra pròpia, la vida ha esdevingut molt trista per causa de l'atur, només els manca tenir habitacle i treball al país d'origen i l'única dificultat són els fills, que es troben molt arrelats a Catalunya.

Des del punt de vista sòcio-econòmic, el quadre no és massa optimista, puix que només hi ha sis famílies que tinguin una estabilitat mínimament satisfactòria; a aquestes cal afegir-n'hi quatre que aconseguen sobresortir gràcies a uns ingressos que provenen dels fills. Hi ha sis caps de família aturats i tres més que són jubilats o pensionistes i, globalment, l'atur està afectant a la cinquena part del conjunt de les 80 persones. És per això que hom veu l'aparició d'unes activitats dins l'anomenada economia submergida que intenten equilibrar mínimament les situacions reals: reparador, reparacions o "remiendos", comissions...

Hi ha encara sis famílies que hom no acaba d'entendre veritablement de què viuen, puix que es sostenen únicament amb els subsidis d'unes pensions i, inclús, n'hi ha una que viu de la caritat municipal.

La cinquena part d'aquestes famílies viu en espais del tot insuficients.

El 60% d'aquest grup viu completament aïllat del context del barri i de la ciutat i, pel que fa a l'assistència mèdica, la majoria acudeix al SOE i, quan no, és o perquè no hi pertanyen o el "Seguro" no els ha fet cas, o disposen del seguro d'autònoms. Hi ha una família que s'acull a la beneficiència municipal.

2.3.2.- Induccions d'interès de cara a la salut mental

Només hi ha tres famílies directament afectades per problemes de salut greu: alcoholisme del pare, mala circulació de la mare i tics nerviosos d'una filla. Amb tot, és el 60% d'aquests que coneixen, de prop o de lluny, problemes greus de salut en persones més o menys pròximes: alcoholisme, depressions nervioses, transtorns respiratoris, bronquitis cròniques, problemes de mongolisme, paranoies, problemes nerviosos, bronquitis asmàtiques, problemes de circulació, bogeries, etc.

L'atenta lectura d'aquests breus informes, permet encara entreveure alguns elements que ens semblen de particular interès entorn del tema que estem estudiant.

a) Els motius profunds de la immigració aquí i ara, adés són menys lligats a la misèria d'origen: "coses de joventut", "anem a veure com ens va a la ciutat", "no ens agradava el poble", "simple curiositat"... encara que amb un rerafons econòmic evident: millorar la situació o trobar un treball; adés amb la constant del factor misèria com a única raó de la mobilització familiar: "no hi havia feina", "allà no podíem viure", "s'havia de millorar el nostre nivell de vida perquè érem massa per tan poques terres"; adés prenen unes característiques veritablement dramàtiques: "com que les terres eren improductives, teníem l'esperança que ens guanyàriem la vida servint", "haviem de buscar-nos la vida i ho passàvem malament", "la situació era precària".

Això fa que bona part d'aquesta immigració hagi estat veritablement difícil i, sovint, hagi estat marcada per un escalonament en etapes que fraccionava la unitat familiar ja des del seu punt de partida.

Una conseqüència lògica del procés és que la majoria acaba considerant-te d'aquí per l'única i senzilla raó que allà no es podien fer la vida i només se n'anirien si les coses anessin malament aquí.

Una altra conseqüència lògica és que la nova convivència al barri es va resolent d'una manera manifesta per la via del ghetto: "tots som immigrants", "tots parlem castellà i sembla que no et trobes en un país on es parla un idioma diferent"...

Hi ha encara una voluntat expressa de considerar Catalunya com la seva terra; l'avantatge suprem de la seva vinguda ha estat el tenir una feina i un habitatge i això justifica a bastament la continuïtat de la seva permanència, malgrat que hi hagi dificultats en les diferències de costums i de cultura (encara que no s'entén massa aquesta coexistència de dues cultures).

Amb tot, si al país d'origen es disposés d'una feina i d'un habitatge, molts se'n tornarien sense pensar-s'ho massa; a més aquesta dificultat real de no tenir res, hi ha l'altra que és també prou important: els fills es troben molt inserits a l'ambient d'aquí i un possible retorn suposaria la reproducció d'una problemàtica que, d'aquesta manera, es podria fer inacabable.

b) Es viu un món tiranitzat entre el "vol i dol"; és a dir, s'acaronen somnis que estan perillosament a la ratlla de la utopia: "si pogués, m'agradaria aprendre més," "si tingués els diners o me'ls donessin, m'agradaria tenir un pis propi", "caldria que els fills continuessin estudiant, perquè almenys així serien més que nosaltres" (per altra banda, es diu que el pressupost no arriba per comprar revistes), etc.

c) Tant el món cultural com el laboral es viuen en un context fatalista i opressor, només importa que assegurin mínimament la supervivència i garanteixin, oblidant altres aspiracions, la continuïtat dels qui integren el nucli familiar: "L'important és mantenir la família, puix que aquí amb un sou es va tirant", "cal tenir fe en el treball; que no falti. De deixar-ho, res...", "cal conformar-se amb la cultura que es té i els aprenentatges que s'han fet. De totes maneres, primer és la feina que la cultura", "ni tan sols pots pensar en ascendir; només has d'obeir i callar, altrament ja saps què et toca", "les dones de casa fan confecció a estones, altrament no podríem viure", "el que es necessita és treballar", etc.

d) La vida no ha estat pas fàcil per a aquestes persones i les dificultats no són pas fruit d'una especulació teòrica, sinó d'una

experiència viscuda: "tot és qüestió d'acostumar-t'hi i d'anar aprenent on no has de posar la mà" (es tracta d'algué que inclús cobra un plus de perillositat), "he estat acomiadat del treball per reajustament de plantilla", "els fills són esclaus del seu treball", "hom ha rebut un tracte despietat a moltes cases on s'havia anat a servir", "això està molt trist i tothom té malhumor perquè l'atur ha arribat a crear por"

e) Hi ha, finalment, un sens fi de petites crítiques entorn de l'habitable i de les condicions de vida que aconseguixen fer de la vida quelcom desagradable i incòmode: manca de llum, problemes de desaigues, humitats generades per l'excés de calor, existència de pous morts ("teníamos que sacar la mierda a cubos", d'escalas deteriorades, queixes generalitzades dels serveis mèdics de la Seguretat Social, difícils problemes de convivència amb els veïns, etc.

3.- La tasca assistencial realitzada al Centre d'Assistència Primària

Les reflexions que segueixen tenen en compte únicament les 10 entrevistes realitzades a famílies que habitualment han acudit en demanda d'ajuda al Centre del Carmel. Han estat preses a l'atzar i, per tant, intenten ésser una mostra del tipus de problemàtica que es presenta normalment a les instàncies assistencials del Centre d'Assistència Primària.

Hem introduït la nostra temàtica amb un balanç comparatiu d'ambdues mostres, la del barri i la del Centre; només pretenem ara veure els elements nous que, al que ha estat ja dit, hi afegeixen aquestes noves aportacions.

Per a més claredat, i per a il·lustrar els nostres comentaris, ens ha semblat d'interès aportar el quadre general de les dades d'aquestes 10 famílies, quadre que té la qualitat de la seva visibilitat al mateix temps que la seva notable concisió. És el que fem constar a continuació:

Composició i problemàtica de les famílies

<u>Família</u>	<u>Pare</u>	<u>Mare</u>	<u>Fills i gendres</u>	<u>Malalt</u>	<u>Patologia</u>	<u>Antecedents</u>
1	‡	76	&--48,45,38--& ↓ 5 fills 3 fills	45	mental	ingressos
2	49	47	20 i 20	20-20	mental	ingressos medicació
3	48	47	21 i 19	19	def. men.	taller progegit
4	(49) França	48	16 i 13	mare	mental	ingressos
5	56	56	25, &--21	21	mental	
6	64	63		marit	mental	ingressos medicació
7	‡	65	30 i 28	28	mental	ingressos
8	?	56	18	18	psicòtic	ingressos
9	?	67	48	48	mental	ingressos
10	?	37	6 i 4	mare	psiquiatria	

=====

El quadre retrata fidelment unes famílies profundament desestructurades i marcades per la problemàtica específica d'un membre col·lectiu.

La primera reflexió que ens sembla que es desprèn del quadre és que més de la meitat d'aquestes llars no tenen pas un nucli familiar de base: vídues, una mare soltera i un marit treballant a França. I, encara, de les restants, l'afectada és una filla casada o els dos fills bessons.

Una segona inducció és que les persones que han acudit al Centre en demanda d'ajuda són totes elles adultes i algunes, inclús, molt grans. Aquest fet segurament que està lligat al problema dels antecedents: hi ha una notable freqüència d'ingressos i de medicalització. Hom diria que, quan es pateix el problema a casa i s'ha atès ja una certa edat, la recurrència a moltes i diverses instàncies assistencials és una constant i s'ha realitzat pràcticament una "carrera" a la recerca de solucions impossibles a una problemàtica que es presenta amb unes característiques fins a cert punt desesperançades.

Només en tres casos s'ha fet esment en els informes la col·laboració familiar i aquesta no és pas sempre fàcil. Es va des de la família que està inventant i reinventant solucions i millores al tractament i a la cura de la deficiència mental del seu fill, fins a la mare que rebutja afectivament el seu fill i no es veu en cor d'assumir plenament la problemàtica tal com es presenta.

Des d'aleshores, per a moltes d'aquestes famílies, el recurs al Centre és una de tantes solucions intentades, sobretot a l'hora en què les possibilitats assistencials fan fallida o són molt limitades; cal reconèixer que els recursos de la comunitat per a l'assistència i tractament dels adults són extraordinàriament limitats.

Tota aquesta problemàtica s'agreuja considerablement quan en una llar hi ha 14 persones i hi conviuen tres generacions, quan el marit ha hagut de marxar a França i solucionar el problema de la subsistència, quan la mare soltera porta un passat de companys alcohòlics i drogadictes, quan tota la responsabilitat del problema recau en una sola persona que sol ésser la mare i quan la realitat socio-econòmica de la família és sensiblement mancada de recursos. Es critica durament i amb objectivitat la manera de fer dels hospitals psiquiàtrics i dels manicomis; però el fet és que, a l'hora de la veritat, quasi no hi ha més sortides que les dels ingressos sovintejats i la de sofrir passivament els tractaments medicalitzats o imposats per aquestes institucions.

Finalment, per la nostra banda i a la vista del quadre de referència, hem de confessar que havíem descobert mai amb tanta claredat la necessitat d'unes atencions prop del domicili o, almenys, en el sector urbà on es presenta la problemàtica; la força amb què l'estructura social incideix negativament sobre la qualitat de vida i el mateix sistema de vida, demana a crits una dedicació la més adient i terapèutica possible i també la més pròxima possible a la realitat on s'ha generat i segueix generant-se la problemàtica que ens ocupa.

4.- La inducció que, a través de la reflexió col·lectiva, es desprèn d'aquesta anàlisi

El fruit de la reflexió col·lectiva és el que pretenem exposar

ara breument; ha estat el treball laboriós d'una discussió sistemàtica a partir del que es desprenia del conjunt de la informació aportada precedentment. I pensem encara que la tasca no ha pas estat acabada, puix que les exigències d'un treball seriós comporten la constant mesura d'equilibri que només pot donar la relació entre l'estructura social i la vida quotidiana.

1.- La gent del barri del Carmel estan immersos, en general, en una misèria social i cultural inqüestionable. Pels qui són immigrants a la ciutat de Barcelona, l'únic canvi substancial ha estat el pis en propietat, disposar de llum o tenir banyera... perquè actualment, inclús els manca el treball.

Els andalusos, en general, no tenien pas terres allà; però els castellans i gallecs sí que en tenien i això és el que determina que es tracti de dos tipus d'immigració sensiblement diferent. És interessant constatar com marca l'home una situació com la d'ésser propietari o la de treballar pel propi compte.

Hi ha famílies que tenen i mantenen arrels i d'altres que les trenquen; però, afectivament, aquesta és una qüestió que toca molt més els pares que els fills.

Per a tots aquests immigrants, la seva estada a Catalunya ha reportat que, mentre allà no tenien res, aquí almenys tenen alguna cosa. I si el barri del Carmel pot ésser definit com un minighetto, aquesta definició ve possibilitada directament per uns components culturals i també té una relació mediatitzada per la dificultat física del mateix barri: topografia difícil, orientació geogràfica complicada, pendents, escales, manca de transport públic, etc.

2.- Al Carmel es surt poc del barri i hom té la impressió que ni es té necessitat de sortir. Cal preguntar-se si aquest aïllament és una mena de conformisme. És un prosseguir la seva permanència al poble? De fet, els desnivells són una muralla i, aleshores, s'està a la ciutat, però no s'és de la ciutat; és a dir, la configuració mateixa del barri és una possible i parcial explicació. Però hi ha més que això.

Es dona, inclús, entre els veïns del Carmel, un cert i relatiu autoabasteixement: hi ha horts, galliners i coses semblants. La vida del poble ha estat trasplantada i els canvis s'aminoren en gran manera; es viu a la ciutat amb uns patrons culturals que no són els de la vida urbana.

En això cal insistir en la gran diferència de comportament entre els joves i els grans, puix que aquells estan més deslligats d'un passat que moltes vegades ni guarden en el record i el seu món és més d'aquí que no pas d'allà. Els amics, les discoteques i els mitjans de comunicació en general faciliten i determinen, fins a cert punt aquesta evolució cultural dels joves.

3.- Com es configura aquesta altra cultura? Cal dir d'entrada que els bars i les penyes futboleres són ja elements de cohesió; però és un mitjà de cultura i relació només i únicament pels homes. Les dones ho tenen més difícil i les seves possibilitats són infinitament més limitades.

Moltes dones van a l'escola d'adults senzillament per causa de la problemàtica de l'aïllament que pateixen. Però el curiós és que aquest aïllament es viu sense la més petita consciència crítica.

Es que estem dient és un problema general de la vida urbana: les dones en són molt més perjudicades que els homes; però el que volem dir aquí i ara és molt específic del barri del Carmel. Aquí centres de cohesió per les dones són: les botigues de llanes, la cafeteria del costat del mercat, la perruqueria, etc... El fet és que, sempre que es dona una oportunitat, s'aprofita; la gent estaria veritablement contenta si aquestes possibilitats fossin constants.

Hi ha qui s'atreveix a dir que es tracta d'una absència de cultura i d'altres que pensen que es tracta d'una cultura diferent que seria precisament la no urbana: la cultura de fandangos, chochos, rumberos, palmas... i, en definitiva, de folklore.

En aquest sentit, cal insistir en el fet que els fills estan més despenjats que els pares, perquè no els arriba altra cultura que la dels medis de comunicació de masses; i, en canvi, els pares tenen més lligams amb la cultura d'origen.

4.- Però, com s'explica que un barri definit amb les característiques apuntades des del punt de vista cultural, hagi presenciat mobilitzacions tan importants fins el punt de tenir una forta resonància ciutadana? És explicable tot plegat per la força d'unes minories que han estat a l'altura de crear una cohesió reivindicativa?

No es pot respondre tan ràpidament a la pregunta. Cal dir, en primer lloc, que l'Associació de Veïns del Carmel té ja deu anys de vida i, en segon lloc, cal insistir en què aquesta minoria no ho és tant pel fet que està integrada per més de vint persones.

Una minoria, sí; però el barri ha participat col·lectivament i hi ha hagut una mobilització real i, si aquesta mobilització fou possible, és perquè el barri patia i pateix mancances de tot ordre: des de la problemàtica dels transports, passant per la de l'asfalt, la necessitat de l'ambulatori, la lluita portada per les escoles nacionals, el control de les cases que es construïen i fins arribar a problemes més de fons, com la lluita per l'amnistia, i la dels túnels de la Rovira que van portar els veïns a tallar el tràfic varies vegades. El barri s'ha mogut, és inqüestionable, només i únicament com a problema de subsistència col·lectiva portada i impulsada pels greus dèficits de tot ordre; la minoria actuava com a detonant de quelcom que ja era consciència de tots.

5.- Al Carmel, el que veritablement passa és que es reproduceix la vida rural, que es dóna efectivament una gran manca de contacte amb la ciutat, que hi ha molts factors d'aïllament, que els veïns s'han fabricat la seva pròpia vida, que el barri mateix els ha ajudat a la reproducció de la vida rural, que la construcció és com la que es va fer o es fa al poble, és a dir, l'autoconstrucció, que es dóna una concentració de gent d'un mateix poble en un mateix carrer... tants i tants elements que acaben configurant una manera d'ésser molt peculiar. I... encara que la gent no es volgués aïllar, es troba fortament condicionada per uns serveis públics clarament deficitaris.

6.- És el Carmel pròpiament un barri-dormitori? Sembla que no, perquè precisament és un barri viu en tant que s'observa un gran moviment durant el dia i molta activitat de tallers de tota mena i, també, hi ha molts treballadors de la construcció que no es mouen del barri; efectivament, hi ha molts serveis de tipus artesanal que es fan al mateix barri. No, no és un barri-dormitori; però el que és innegable és un trencament entre la vida laboral i la relació que comporta la vida del barri.

De fet, com que es treballa fora, això dificulta i impedeix el sortir del barri el fi de setmana: cal arranjar les coses pròpies, sigui el jardí, l'horta, la casa o altres afers.

7.- Hi ha un sens fi de petits elements que, en conjunt, acaben configurant aquesta subcultura diferent. Per exemple, la televisió funciona i és contemplada moltes hores durant el dia entorpint i cobrint l'anomenat temps lliure; però, saben veritablement els veïns del Carmel el que vol dir temps lliure?

També, és evident una marcada divisió sexual de rols: els homes al bar i les dones a casa. S'accepta acríticament el que ve donat per una cultura d'origen i ambiental.

L'atur, que al Carmel és un flagell d'una importància cabdal, és patit en les seves connotacions més negatives, d'una banda i, per l'altra, hi ha una dinàmica d'assumpció acrítica de la situació de parat, en tant que molta gent ha trobat una sortida a través de la botiga o el negoci propi o per medi d'una activitat que s'acosta a l'economia submergida.

8.- D'aprop o de lluny, les famílies del barri es troben directament implicades en problemes de malaltia greu ja sigui en un familiar o en alguna persona coneguda. La salut des del punt de vista assistencial és tractada bàsicament per les instàncies de la Seguretat Social, la vertadera medicina dels pobres i, de manera subsidiària i quasi excepcional, per una associació mutualista i, puntualment, per un metge privat. La Seguretat Social, en general, és objecte de constants crítiques; tot plegat, però, és assumit plenament en un context fatalista i condicionador de la pròpia existència i de la mateixa vida quotidiana.

9.- I quina incidència té aquesta estructura de vida del Carmel en la higiene mental? La resposta no és pas fàcil. Cal dir, abans de tot, que hi ha molts factors que condicionen i estan en disposició de desencadenar una situació personal i real de bogeria; no pas perquè hi hagi una relació determinista, sinó perquè la gent del barri està més desafavorida per a afrontar certes situacions.

L'acriticisme amb què es viu la situació, ve donat per la manca d'elements culturals; fan falta molts elements culturals per a prendre distància crítica de la realitat quotidiana que apareix sempre com una evidència.

El que manca veritablement és una crítica constructiva perquè el que veritablement hi ha és una crítica fatalista de la pròpia situació. Per part dels veïns hi ha una tendència natural a viure millor i en unes condicions més acceptables i és en aquest sentit que els veïns són sensibles a la reflexió.

La verbalització explicitada és la d'una queixa constant i assumida en una situació real que no ofereix perspectives de canvi; s'accepta la rutina del fatalisme i de la no possessió. I la veritat és que, en unes circumstàncies com aquestes, o ets revolucionari i optes per un canvi total, o ets fatalista i ajups el cap en la mesura que la realitat no et permet fer una altra cosa. Hi ha però, qualcom ben cert: no es pot judicar aquesta realitat des d'un punt de vista massa foraster o extern.

La queixa és ja una vàlvula de sortida a la greu problemàtica de l'atur i a la de l'ensenyament resolta alegrement amb un constant estira i arronça de càstigs i obligacions; i a la voluntat d'anar a veure un familiar a Santa Coloma i no fer-ho per estalviar i al sentiment general d'impotència davant d'una realitat que oprimeix.

Hom es planteja si en veritat aquests veïns del Carmel són feliços; pregunta fonamental per a arribar a interpretacions que afecten la salut mental. Pel que fa a aquest aspecte, es veu que parlen de no tornar a la seva terra des d'un punt de vista material, però sí que hi tornarien des d'una perspectiva sentimental; encara una altra raó d'impotència. Molts amb l'atur es plantegen de tornar al poble; però s'ho planteja únicament aquell que encara té alguna cosa allà. Hi hauria per aquest cantó la temptació de dir que no són pas feliços.

Si la queixa és una vàlvula de sortida, una altra de les sortides possibles és la transcendència. Per què hi ha tants adeptes als Testimonis de Jehovà o als Evangelistes? No serà que els primers donen diners i reparteixen ajudes entre les persones mancades de possibilitats?

Una cosa és certa: els nuclis religiosos donen la sensació de seguretat i benestar enmig de les dificultats i, des d'aleshores, la inscripció a una entitat religiosa o és una fugida de la pròpia realitat que oprimeix (puix que tant l'ajuda mútua, com la presó, com la marginació social es viuen sota una empremta religiosa), o

és una reconstrucció del propi món i, fins a cert punt, ajuda a mantenir uns mínims esquemes.

Però aquesta fugida en la transcendència no és solament la religiositat, puix que transcendència també és el passotisme, l'activitat política o, en definitiva, el tancar-se a casa.

I... al costat de la sortida transcendent, també hi ha la sortida agressiva marcada particularment per la dificultat diària de la convivència. I què en pot sortir d'aquesta agressivitat deixada als seus impulsos? D'ella neix l'ambient de por i d'inseguretat al carrer que, com un lluç que es mossega la cua, va generant noves i continuades malfiances i prevencions que, com un cercle viciós, van definint els encontorns precisos del que és viure al Carmel avui.

APPENDIX I

Síntesi de les 49 entrevistes realitzades al barri
del Carmel

NCTA: Cada entrevistava precedida de dues lletres que serviren
per a la classificació prèvia de cadascun dels qüestionaris.
La primera es referix al nivell cultural (A=elevat; B=mitjà;
C=modest) i la segona al nivell socio-econòmic.

AA

Dades familiars

Matrimoni sense fills, d'edat respectiva 61 i 51 anys, fills respectivament de la Barceloneta i de Montgat i habiten al barri del Carmel des dels anys trentes.

Ell és estampador textil i ha agafat el retiro anticipat i ella treballa de secretària. Ambdós tenen estudis primaris; però la dona ha cursat, a més, el comerç.

Estudis i cultura

El marit ha estudiat electrònica per correspondència i la muller, com ha estat dit, va fer estudis administratius.

Els hi agrada molt la televisió i el marit s'empassa la programació des de les 14'30 fins la nit. Els matins els dedica a escoltar la ràdio.

Estan soscrits a La Vanguardia i a casa hi tenen llibres tècnics d'electricitat, del motor a més ~~de~~ novel·les. La dona manifesta que li agradava ~~xxx~~ també veure pel·lícules. A més, ella es manifesta interessada pels idiomes.

Ambit laboral

El marit ha estat 35 anys treballant a la mateixa empresa i ara fa ja un any que han plegat i la dona sempre ha treballat a la mateixa casa.

El treball del marit d'estampador textil tenia el risc dels vaps de les olors i es tenien que rentar les mans amb lleigiu que, en contacte amb els colors feien un vapor perillós. Tenien, inclús, que prendre llet perquè l'empresa no se'n feia pas responsable.

Per part d'ell, si trobés feina, tornaria a treballar, puix que els primers moments es sentia inútil.

A la dona li plauria trobar un lloc on només tingués que treballar el dematí.

Habitacle

La casa és de propietat, de planta baixa i d'una extensió d'una 200 m². Té dues habitacions, dues cuines i els electrodomèstic normals.

La finca era de la família del marit i disposa d'un jardí i un garaig per a guardar el cotxe i, en general, l'immoble és molt ben conservat.

Estan contents de la casa; però la dona manifesta les preferències per un pis perquè és més fàcil de netejar.

Qualitat de vida

Els hi agrada la platja i es desplacen en cotxe; però pel treball la dona sol usar els transports públics.

La relació amb els veïns és bona; hi ha una relació d'ajuda. Només s'han donat problemes amb una dona.

Generalment, no surten de vacances. Són molt de casa i la dona s'entreté amb una col·lecció de segells, mentre l'home és amant del futbol i la natació.

Catalunya

Evidentment, parlen el català; també el llegeixen però no l'escriuen.

Salut

Acudeixen normalment als serveis de la Seguretat Social.

Una vegada, l'home jugant a futbol amb un moment violent li van trencar el ronyó i fa d'això uns 32 anys. Va estar molt greu i fou ingressat d'urgència a l'Hospital de Sant Pau. Actualment, té problemes d'estómac i va a un metge particular.

La dona, fa vuit anys, es va trencar el peu i va estar vuit mesos de baixa.

El pare d'ell té atacs epilèptics i segueix tractament amb un metge particular.

AA

Dades familiars

Nucli integrat per quatre membres: el matrimoni de mitja edat 46 anys i dos fills que tenen ara 19 i 14 anys.

Els pares són d'origen castellà i gallec respectivament; però ja fa 20 anys que viuen al Carmel. El marit treballa a la SEAT d'oficial de segona i la muller és mestressa de casa. La funció que exerceix el marit és de preparador.

Els fills són estudiants a un col·legi religiós; el gran fa la carrera militar i el petit està fent encara la bàsica.

Procés migratori

La dona, que va venir als 17 anys, tenia allà mitjans de subsistència i va venir a Barcelona per a trobar un millor medi de vida. Va estar treballant al servei domèstic en obert contrast amb la feina que tenia allà que era la del camp.

El marit, a Salamanca, es va trobar amb els pares malalts i es va posar a treballar tot seguit a la Seat, visquent fins que es casaren a una pensió de Les Corts.

Al Carmel hi van trobar una vivenda assequible, encara que tot fos de lloguer i van veure que s'hi podien quedar.

Estudis i cultura

Tant ell com ella han fet la bàsica i, a més, a la Seat l'hi van demanar el graduat escolar.

El marit escolta molt la Ràdio Nacional, encara que se'n manifesta molt crític: molesten els anuncis i et fastigueiges de política perquè, al cal i a la fi, no solucionen res.

Per part de la dona, només escolta les notícies i el diari el llegeix força per sobre.

Amb tot, els dissabtes i els diumenges tenen la televisió tot el dia.

Pel que fa a les revistes, només el fill ^{gran} rep revistes especialitzades militars i el petit està sempre davant el televisor.

El que sí és cert és que, com més tinguin, més estudiaran. I l'home, a més, manifesta la voluntat de llegir el diari.

Ambit laboral

La dona, quan treballava al servei domèstic, estava assegurada i, encara, li van donar una prima de noces de 1.500 ptes.

Habitacle

De pis en paguen menys de 10.000 ptes de lloguer. Viuen al primer pis, però la construcció de grans blocs els hi ha tret claror; abans inclús veien la muntanya.

El pis té uns 50 m² amb tres habitacions que estan molt equilibrades; però l'espai és petit: els nois estudien al menjador.

Hi ha un menjador central amb una nevera i res més. No tenen porteria i hi ha una comunitat de veïns.

No tenen projectes de canvi, encara que canviarien ràpidament de pis pel problema de la claredat.

Hi ha 4 o 5 pisos tancats que són de la presidenta i s'han posat denúncies inclús a la mateixa Associació de Veïns, però no ha passat res. Hi ha problemes de rebuts i problemes amb la presidenta. Van posar un pub i inclús tronrollaven les parets mestres.

Salut

Tenen la Seguretat Social; però pels fills acudeixen sempre al metge privat; el gran va tenir una operació d'apendicitis, doncs al Seguro no els atenien i el petit usa plantilles.

Han acudit al metge privat, a més, per l'oculista, una fimosi, radiografies, doncs la família els hi faciliten els metges.

AA

Dades familiars

Nucli que consta de sis persones: el matrimoni d'uns 47 anys, un fill de 22 i tres noies de 19, 18 i 9 anys.

El pare és fill de Galícia i tots els altres han nascut al Brasil; fa 9 anys que resideixen a Barcelona i 8 que viuen al Carmel.

El pare és mecànic industrial, la mare enfermera i treballa d'instrumentista de quiròfan, el noi és pintor i està fent el tercer any de Ciències químiques, la noia gran és puericultora i ~~treballa~~ ^{ha estudiat} administrativa ~~i de puericultura~~, la segona ~~treballa a una botiga~~ ^{estudia} d'administrativa i la petita està fent el segon d'EGB a una escola estatal.

i treballa a una botiga.

Procés migratori

El pare, quan tenia 14 anys, com que no s'entenia bé amb els seus pares, va marxar al Brasil on ja hi tenia un germà. La seva feina allà el va obligar a demanar un trasllat a Espanya i se'n van anar directament a Vigo. Les ciutats es succeïren dintre la geografia espanyola: La Coruña, Tarragona, Madrid, Còrdoba i Barcelona. Tots aquests canvis foren originats pel treball del pare.

A Barcelona s'hi han quedat perquè els hi agrada, encara que el pare viatja freqüentment i passa, a vegades, molt temps fora de la llar.

Aquesta cursa, que ha durat 16 anys, ha tingut inconvenients (els estudis dels fills) i aventatges (conèixer molta gent i "conocer a los españoles").

Estudis i cultura

Al Brasil, la mare havia obtingut el títol d'infermera i a Espanya ha fet l'especialitat d'instrumentista i ~~XXXXXX~~ el pare estudià la mecànica industrial, concretament, el muntatge de calderes.

Els fills han fet la bàsica ja aquí i han realitzat posteriorment els estudis que han estat ja consignats.

No compren el diari, encara que sovint llegeixen alguna revista de "cotilleo" per a passar l'estona; i els llibres que tenen, tots es refereixen als estudis que fan.

Tothom és fora de casa durant el dia i és per això que només veuen la televisió les nits. La noia mitjana és també adicta a la ràdio, sobretot programes musicals i especialment música punk.

Ambit laboral

Al Brasil, el pare treballà de moltes coses i no va ésser fixe fins que arribà aquí. La mare, per la seva banda, és cap de quiròfan a un clínica privada on també hi treballa la filla puericultora sense ésser fixa. La mitjana treballa a una perfumeria propietat de la família.

Habitacle de lloguer

Viuen a un pis/amb tres habitacions d'uns 70 m². L'edifici és relativament nou i està força ben conservat. Consideren que la capacitat del pis és molt justa. La raó única de viure aquí és la proximitat del treball de la mare. I, per ara, no pensen pas canviar.

No els hi agrada el barri i, inclús, les dues noies no porten mai amics al barri perquè tenen vergonya de que vegin on viuen. Es queixen de que sempre hi ha nens pel carrer i que els bars estiguin plens d'homes. Es per això que queden amb els seus amics a la plaça Lesseps.

Tenen els electrodomèstics corrents: rentadora, nevera, ràdio i televisió.

Qualitat de vida

Com ha estat dit, només vénen al barri per a dormir. L'autobús

AA

Dades familiars

Es una parella jove de 23 i 26 anys respectivament. Ell és fill de Barcelona i ella de Santander. No són casats.

Procés migratori

Ella treballava a Santander a un taller del SEREMI fent artesanía i vivia allà amb els seus pares. La raó de la seva vinguda és que ja n'estava fins als nassos. Fa sis anys que viu al Carmel.

Abans de venir a Barcelona, va estar un any a Alemanya i, al venir, ja es va instal·lar al Carmel. Està contenta d'haver vingut; la satisfacció és gran a nivell personal, però no pas laboral.

Estudis i cultura

Ella a Santander va estudiar l'escola primària. Després ha fet auxiliar de clínica, electricitat i idiomes. Ho ha fet a l'escola nacional i posteriorment a una acadèmia privada on hi va fer la prova dels majors de 25 anys per a l'accés a la Universitat. Ara està pendent d'aprovar el setembre l'examen de selectivitat. Tot això ho ha fet nocturn, perquè als dematins feia feines.

El marit ha arribat al segon de medicina i és auxiliar de farmàcia.

Escolten molta música, la ràdio i molt poca televisió. Compren revistes mèdiques i científiques, a més d'un diari: El Periódico, El País o La Vanguardia, quan han de buscar feina.

Els projectes són d'acabar la medicina, encara que s'ho agafa amb calma i ella vol fer filologia àrab o alemanya.

Llegeixen molts llibres: ciència, filosofia budista, literatura, novel·la...

Ambit laboral

El treball d'ella aquí és molt divers: feines, cuidar nens, una clínica geriàtrica a Calella. Tenia contractes de tres mesos i constava com a dona de la neteja. Així es feia constar a tot el personal: s'estalviaven la SS i els pagaven menys. Hi va arribar una inspecció i els van fer anar a tots al carrer.

Ara treballa en una casa cosint a màquina. Treballa entre vuit i deu hores diàries i guanya entre 600 i 1.000 ptes al dia i, a més, no té seguros.

Ell treballa d'auxiliar de farmàcia amb seguros; però té la il·lusió de poder exercir de metge algun dia.

Habitatge

L'escla és fosca, amb uns sòtans i escales que pugem i baixem. Tot és brut, les bústies trencades i hi manquen bombetes...

Tots els pisos de l'edifici són de lloguer. Abans era un garaig i l'edifici està apuntalat i sembla que qualsevol dia caurà. L'amo es nega a fer obres, mentre que les conduccions i els patis interiors així com els sòtans estan destrossats, es senten males olors i hi ha escarbats... Paguen de lloguer 7.000 ptes i la majoria dels veïns són nous: es tracta de gent jove amb pocs diners que, quan poden, se'n van.

Els també pensen anar-se'n. És l'únic pis de l'edifici que té llum, perquè els altres són sòtans, semisòtans o interiors.

El pis té 28 o 30 metres quadrats i dues habitacions, un menjador-rebedor, una cuina i un bany. Tot molt petit.

No tenen rentadora i paguen per l'escla 375 ptes però no saben per a què serveixen.

No pensen marxar del barri del Carmel.

Qualitat de vida

Solen anar al centre de Barcelona: estudiar, cinema, comprar.

La relació amb el veïnat és bona, malgrat sigui un veïnat inestable.

No fan vacances des de fa dos anys per motius econòmics i, quan les han fet, no hi ha interès en tornar a Santander.

AA

Dades familiars

Matrimoni jove de 34 i 36 anys respectivament amb un nen de 6 anys i una nena de 2.

Procés migratori

Ell és fill de Càdiz i vingué a Barcelona amb la seva mare que era vídua; ella és d'Oviedo i va venir amb la seva família. Ambdós migracions foren degudes a què no tenien treball. Respectivament, d'això fa 18 i 30 anys i en fa onze que viuen al Carmel. Havien viscut anteriorment al Parc del Vall Hebró.

Estudis i cultura

Ambdós han assolit els estudis primaris. El de 6 anys que ^{fa} EGB va a una escola privada.

Llegeixen el diari, escolten la ràdio; però no veuen massa la TV.

La Vanguardia i El Periódico són els seus diaris. No llegeixen llibres.

Ambit laboral

La dona, fins que es va casar, va treballar a una tintoreria. Ell, per la seva banda, ha treballat sempre de camarer, encara que alocs molt diferents perquè la mateixa empresa l'hi ordenava.

Fa un any i mig que van llogar un pub prop de la plaça de Catalunya. El local és llogat; però treballa per compte propi. Tanca a les dues del matí i és el matí que dorm.

Habitatge

Viuen a un pis de tres habitacions i de lloguer. Tenen tots els electrodomèstics i l'automòbil el fa servir el marit per a tornar del treball perquè, a l'hora que torna, ja no hi ha transport públic.

Qualitat de vida

Per a anar a comprar agafa l'autobús. A vegades, va al mercat de Gràcia; però no massa perquè és molt més car que el del Carmel.

En general, les compres les fa al barri i una de les raons és perquè hi ha un nen que té asma i l'ambient és massa carregat a Barcelona; prefereix no moure's del barri i anar a algun parc ~~que~~.

Des que va nèixer el petit, no surten; abans sí, anaven al cinema o al teatre.

La relació amb els veïns és bona.

Abans, anaven a la platja les vacances amb uns amics; però des de fa dos anys que no hi van per causa del treball i dels costos.

Catalunya

Entenen el català i el parlen una mica. Els hi agradaria aprendre'l més.

No els hi agradaria anar-se'n de Barcelona perquè els hi agrada molt. A més, ja que ens en vam tenir que anar de la nostra terra per a poder menjar, no tindria sentit anar-se'n ara que viuen bé.

Salut

Fins fa un any i mig tenien SOE; però ara han d'anar al metge privat. Es feren un seguro d'autònoms.

Els nens van nèixer a la Residència i n'està tan contenta que, si en vingés un altre, hi tornaria encara que fos pagant. A més, al marit el van tenir que operar de l'estómac i també va ésser a la Residència.

AA

Dades familiars

Es tracta d'un matrimoni jove de 38 i 39 anys respectivament amb dos fills petits: una nena de 9 anys i un nen de 6. Han nascut i viscut sempre a Catalunya, encara que d'arrel són de família no catalana. El pare d'ell era valencià i el de ella andalús.

Procés migratori

Els seus pares vingueren del poble perquè no tenien feina i tampoc terres. Aquí van resoldre el problema familiar.

La dona ^{des dels} ~~jaixia~~ 10 anys que viu al Carmel; abans vivia amb els seus familiars perquè la seva mare estava malalta i no podia fer res.

El marit ha viscut sempre al barri; però té encara família del seu pare a València, mentre que a ella l'hi queda família de la mare a Catalunya.

Estudis i cultura

Ambdós tenen estudis primaris i els petits fan EGB a una escola privada que, fins fa un temps, subvencionava l'Ajuntament; però ara ja no.

La televisió, la ràdio, moltíssim la lectura i la música són les seves aficions. El diari el llegeixen novint; però generalment els hi deixen. Compren revistes; però diuen que són massa cares.

Àmbit laboral

Ell treballa a la Catalana de Gas i té un horari flexible segons les necessitats. Per a anar al treball (a la Barceloneta) utilitza l'automòbil propi.

Es queixen molt de la desastrosa combinació d'autobusos al Carmel.

Ella treballa a casa i considera aquesta feina com un treball injustament no pagat.

Habitacle

El pis és de 59 metres quadrats. Té tres habitacions que consideren insuficients. Hi ha ascensor i viuen en règim de comunitat de propietaris. La relació amb els veïns és bona.

Qualitat de vida

No se'n van de vacances i intenten, de totes totes, buscar-se un temps lliure.

Catalunya

A casa es parla el català i el castellà; però principalment el castellà. El català el dominen perfectament encara que fan alguna falta d'ortografia.

Els hi agrada molt Catalunya i Barcelona més.

Salut

Tenen SOE i van a les urgències de la Residència.

Hi ha una tia que és alcohòlica i els seus fills ho són ara també.

NOTA: és una família molt resignada a la seva situació i tenen com una mena de consciència de pertànyer a una societat que va "per avall".

AA

Dades familiars

Es un matrimoni de 53 i 49 anys respectivament, amb quatre fills: dos nois de 24 i 19 anys i dues noies de 12 i 11 anys. Tenen una altra filla gran que està ja casada.

Procés migratori

El pare és de Logroño. Ell sempre ha viscut al Carmel i, quan va venir la seva dona, ell ja treballava aquí.

Ella és de Sèria i en fa 27 que viu aquí. S'havien casat allà; però com que no tenien feina, van venir cap aquí.

Estudis i cultura

Ambdós van estudiar fins els 14 anys. Precisament a ella, com que llegia molt i tenia molts coneixements, inclús li van demanar de fer de suplent a l'escola del poble.

Bona la impressió d'una família culta: veuen la televisió i llegeixen molts llibres, revistes, el diari, etc.

Ambit laboral

Ell és mecànic a la Zona Franca i va al treball amb automòbil, puix que la combinació és veritablement fatal. Els damés es mouen amb transport públic.

Els dos nois es troben a l'atur.

Habitacle

Es un pis petit amb tres habitacions. Edifici antic, de planta i pis. Disposen dels electrodomèstics normals.

La relació amb el veïnat és bona.

Ni tenen temps lliure ni van tampoc de vacances.

Catalunya

Parlen habitualment el castellà i el català només l'entenen.

Els hi agrada Catalunya i es senten catalans i no pensen pas en tornar al poble dels seus pares:

Salut

Tenen SOE i han anat a les urgència de la Residència.

AA

Dades familiars

Família composta pel matrimoni i dues noies. N'hi ha una altra que ja està casada.

Procés migratori

El matrimoni és de Cuenca i ja fa 27 anys que van venir cap aquí quan van contraure matrimoni. Allà no hi tenien ni diners ni treball.

Estudis i cultura

El matrimoni no té estudis. De les filles n'hi ha una que ha fet BUP i l'altra només graduat escolar.

Veuen la televisió i escolten la ràdio; però llegeixen molt poc.

Ambit laboral

Ell treballa a l'autopista. En arribar a Barcelona, havia treballat en el mosaic.

Les nenes també treballen.

Habitacle

Es un pis petit de tres habitacions. Tenen tots els electrodomèstics normals d'una casa.

Qualitat de vida

Per a anar al treball el pare hi va amb l'automòbil. Els damés van amb el transport públic.

Encara que tenen vacances, no se'n van pas a fora.

Catalunya

L'idioma habitual és el castellà. Entenen però el català.

No tornarien pas al seu poble d'origen.

AA

Dades familiars

Es una parella jove que viuen junts de 22 i 23 anys respectivament. Ell és fill de Barcelona i ella de Sevilla (en fa només 9 que viu aquí).

Estudis i cultura

Ell va estudiar fins el 4rt de batxillerat i posteriorment ha estudiat la formació professional a la rama de delineant industrial a la Salle Congrès a la nit durant quatre anys. Té l'oficialia.

A ell li agrada molt la música en general i escolta la ràdio da tant en tant. Ella va bastant al cinema. Ambdós llegeixen El Periódico i llegeixen llibres de ciència ficció, orientalisme, història, etc. Ella, sobretot, els empalma.

Ella fa estudis d'anglès i altres a distància, per la necessitat de la feina. Ell, si pogués, estudiaria alguna cosa pel treball que fa.

Ambit laboral

Ell és encarregat almacenista a Cornellà i ella treballa a una agència de transports d'oficial.

Ella ha tingut vuit feines totes diferents i només ha estat tres vegades assegurada. Ell n'ha fet quatre de diferents i només ha estat assegurada a una. A ell el fastigueja que sigui tan lluny.

Ella fa les hores que vol i tantes en fa tantes en cobra. Aviat l'asseguraran. A ella li agradaria fer fotografia i poguer-ne viure.

Ell voldria pintar i dibuixar.

Habitacle

La casa és de lloguer amb tres habitacions: fou una ganga pescada al vol. Estava força bé.

Té 55 metres quadrats. Fa temps que tallaren l'aigua i la llum ho han fet sovint. No tenen rentadora.

Des que canviï la situació econòmica, pensen també canviar de domicili.

Qualitat de vida

Surten molt per causa del treball i l'esbarjo: ella amb moto i ell en cotxe quan funciona i, si no, transport públic.

Tenen una escassa relació amb els veïns d'hola i adéu. No han tingut mai problemes.

Ella diu que fa tres anys que no fa vacances; però, si pogués, aniria ben lluny. Ell, a l'agost, va al mar per causa de l'ambient amb familiars i amics.

~~xxxxxxx~~ Usen el seu temps lliure per a ^{anar a} aprendre alguna cosa, el cinema o sortir. No sempre cal sortir del barri per a fer-ho.

Catalunya

Usen el castellà habitualment. Ell el parla i el llegeix i ella a més l'escriu. Ell diu que preferiria més una altre idioma més pràctic i ella que es sent pressionada per la propaganada oficial.

Salut

Ell té el SOE i l'Aliança i ella la Mútua i la Sanitària.

Ell va patir una commoció cerebral i un cop al "bazo"; va estar 48 hores amb amnèsia i va reaccionar al tractament.

Ella ha tingut dos accidents (moto i auto mòbil)

Ell participa amb ~~un~~ ^{uns} alcoholics fent tractament al Clínic. Creu que l'alcoholisme, que és una enfermetat, acaba essent assimilat per la societat.

AA

Dades familiars

Matrimoni de 58 i 52 anys respectivament. Fills de Barcelona.

Estudis i cultura

El marit té el batxillerat i la mulier és titulada infermera.

Llegeixen el diari cada dia i escolten diàriament la ràdio amb una preferència molt marcada per les emissions en català.

Encara que els hi agradaria tenir més cultura, estan prou contents.

Ambit laboral

Ambdós es dediquen al comerç propi. El marit abans treballava amb el seu pare i no ha estat mai assalariat; la dona havia treballat a un despatx i després d'infermera.

A la botiga són autònoms. L'únic inconvenient que tenen a la seva feina és que poden ésser robats en qualsevol moment.

Al marit li agradaria canviar de lloc; la majoria del públic és de parla castellana i això no li agrada. La dona diu que fa aquesta feina ben bé per força.

Habitacle

La finca és de propietat i té uns 250 m² (la casa només 150). Tenen alts i baixos i, en total, tenen sis habitacions. Els electrodomèstics són els normals d'una llar.

Parlen de que els agradaria estar més tranquils, encara que ja estan mig aïllats.

Qualitat de vida

Quan es desplacen ho fan amb els transports públics, sobretot el metro. Malgrat disposin d'automòbil, el tenen quasi sempre tancat sota el pretext que és molt difícil aparcar a Barcelona. Ells tenen la idea que el metro hauria d'arribar fins allà dalt.

La relació amb els veïns és bona, encara que no coneixen pas a molta gent.

Surten habitualment de vacances. L'home és un amant d'arreglar el jardí.

Catalunya

Parlen, entenen, llegeixen i escriuen el català.

Salut

Tenen un metge de capçalera particular des de fa molts anys.

NOTA: sobre el canvi de domicili, el problema de fons es revela en la frase del marit: "això sembla charnegolàndia".

AA

Dades familiars

Família de quatre membres: el matrimoni de 55 anys i dos nens d'onze i un any.

Procés quirúrgic

La mare és filla d'un poble de Ciutat Real. El pare era sabater i els germans barbers. El pare és fill de Madrid, visqué posteriorment a Múrcia i als set anys va venir aquí. Va venir perquè allà no tenien feina. La mare, per la seva banda, va venir amb els seus set germans, després d'haver venut la sabateria. Aleshores, ella tenia 14 anys i va treballar a la Cosmos fins que es casar.

El pare va estar internat a un col·legi del Tibidabo fins que tingué els 11 anys.

En aquests moments, no troben pas a faltar la seva terra.

Estudis i cultura

La mare dels 6 als 10 anys va anar a l'escola que la va deixar per a cuidar el nen del seu germà. Sap llegir i escriure perquè li van ensenyar els seus pares.

El pare va treure el graduat escolar i, quan ja era aquí, va fer un curset de marquèting nocturn.

Els nens estudien l'EGB a una escola particular.

Ambit laboral

L'itinerari del pare fou: una farmàcia als 11 anys, més tard a un taller mecànic i actualment és corredor de zona com a representant i està assegurat a la plantilla. Fa jornada intensiva a l'estiu.

La mare ja estava assegurada a la Cosmos i, després de casada, va continuar treballant per necessitat. Ara es dedica als nens.

El pare voldria trobar un altre lloc dintre la mateixa empresa.

Habitatge

La casa és de propietat (la van comprar els seus germans per la mare de la dona). Té uns 90 m² i disposa d'un gran pati de 18 per 9. Tenen una dona per a netejar l'esclat. No hi ha ascensor, ni tenen portera. Al mes paguen 2.200 ptes de despeses per l'esclat i la finca està assegurada.

Qualitat de vida

Els desplaçaments els fan amb automòbil, encara que el marit agafa sovint els transports públics. Solen sortir a la muntanya o a la platja amb els nens.

La relació amb el veïns és bona i no surten pas de vacances, malgrat que fa tres anys van anar a Sevilla a casa d'uns amics.

El pare llegeix el diari i la mare escolta molt la ràdio. Juguen molt amb els nens i surten els caps de setmana al camp i a la platja.

Catalunya

L'idioma habitual és el castellà. El pare, però, parla, entén i llegeix el català. La mare no el parla perquè li dona vergonya; però l'entén i el llegeix. Li agradaria parlar-lo i fer algun curset.

La mare es considera catalana i, com que no té res allà, ni se'n recorda. Ara se'n adona que aquí ho ha trobat tot i considera que el balanç és positiu. No tornaria, de cap manera, allà.

Salut

Acudeixen als metges de la Seguretat Social. Estan contents amb el SOE. Van anar al metge particular però, com que no ho resolva, van recórrer a les urgències de la Residència.

El nen gran va patir del "petit mal", és a dir, atacs epilèptics sense convulsions; només es quedava amb la mirada fixa. Hi van ésser a temps i amb menys d'un any es va resoldre.

La sogra de la mare pren pastilles per a dormir, després d'haver tingut molts mals de cap en un procés postoperatori.

AA

Dades familiars

Família de quatre membres: el matrimoni de 52 i 45 anys respectivament, una noia de 22 anys i un de 15. Tots, menys la mare són fills de Barcelona. Ella és filla de València.

Procés migratori

Els avis materns estaven separats i ella vivia amb la mare. El seu pare s'establí a Barcelona d'agent publicitari i aleshores ella es traslladà a Barcelona. El pare ja feia temps que hi era.

Estudis i cultura

La mare havia fet a València els estudis primaris i el pare va estudiar informàtica de la que en té la maestria industrial.

La noia està estudiant el primer de psicologia a EADA i el noi fa la formació professional de mecànica general al Clot.

La televisió sempre la tenen engegada, encara que moltes vegades ni se'n enteren del que donen. El pare és molt amant dels programes d'actualitat, dels informatius i dels debats. La mare prefereix les pel·lícules, les novel·les i els informatius.

A casa es llegeixen diaris, revistes i llibres. El pare llibres tècnics i el fill novel·les d'aventures. A aquest, a més, li agrada escoltar música amb els cassettes.

Consideren que els seu nivell de cultura és bo i la mare diu: "malgrat haver estat educada en un ambient conservador!"

Ambit laboral

La mare sempre ha estat a casa. El pare, en canvi, sempre com a mestre industrial, ha fet tota l'escalada: aprenent, oficial, cap.

La filla fa cinc anys que treballa i ho comparteix amb els estudis. És oficial de segona.

El pare està assegurat des que tenia 14 anys. Considera que tot és perillós perquè, encara que no té un risc físic directe, sempre pot passar alguna cosa.

El seu nivell de vida és acceptable, segons ells. L'única aspiració és la de conservar la feina que tenen.

La noia espera poder aplicar la psicologia a la seva feina.

Habitacle

La vivenda té 90 m² amb quatre habitacions. Paguen un lloguer; però acabarà essent de propietat. Hi ha ascensor, porter automàtic. Anualment, paguen per la casa 28.000 ptes. Tenen tots els electrodomèstics.

Tots estan contents i el noi diu que, comparant la seva vivenda amb la dels seus amics, aquesta és molt gran.

Anys enrera aquest carrer i la seva rodalia s'anomenava Sant Andreu del Palomar i era una barriada del poble de Sant Joan d'Horta on només hi havien unes quantes masies i torretes. Era pràcticament desert.

Qualitat de vida

Es desplacen per raó de treball i de compres i també per a visitar la família. Tenen tres automòbils i, a vegades, utilitzen els transports públics. No acostumen a sortir els caps de setmana.

Hi ha una relació normal amb els veïns. Només que hi ha un jove ~~amb~~ al qual els veïns voldrien ajudar, però no tenen cap oportunitat.

Les vacances les fan a una casa pròpia de la província de Castelló.

El temps lliure la mare, que és modista, l'emplea per a cosir, fer mitja o ganxet i, lògicament, veure la tele. El pare llegeix molt.

Anys enrera, durant vuit anys, van portar un grup de majorettes de la U.D.Horta; el pare director i la mare entrenadora.

Els fills van estar al grup de patinatge. El fill monta l'escalettric i escola música; mentre que la filla va a ballar, a les platges o fa sopars amb els amics.

AA

Dades familiars

Natrimoni gran de 68 i 61 respectivament. Fills de Barcelona.

Estudis i cultura

L'home ha fet el batxillerat i la dona té estudis primaris.

Ambdós llegeixen llibres, diaris i, quan tenen una estoma lliure, veuen la televisió.

Ambit laboral

El marit treballa a una editorial, fix.

Habitacle

Viaen a una torre força gran amb cinc habitacions, cuina, bany, etc.

Disposen dels electrodomèstics normals.

Qualitat de vida

No es relacionen quasi gens amb els veïns.

Van de vacances i fan excursions. Així mateix van molt a casa les seves filles casades.

Catalunya

Parlen, llegeixen i escriuen el català.

Salut

La dona pateix reuma. Encara que tinguin seguro, quan han de recòrrer al metge, solen anar a un de particular.

AA

Dades familiars

Es un matrimoni de 62 i 60 anys respectivament. Tenen un fill que viu a Parets del Vallès. Tots són nascuts a Catalunya.

Estudis i cultura

Tots dos han assolit els estudis bàsics a l'escola pública.

No veuen gaire la televisió; però escolten molt la ràdio (Ràdio 4) i llegeixen el diari. Tenen una real consciència d'haver-se fet ells la pròpia cultura.

Ambit laboral

Ella va treballar de teixidora fins que es va casar. Des d'aquest moment, es van posar a treballar junts a la botiga. La dona té la pensió de la feina que feia des de fa quatre anys.

Pensen prosseguir el negoci de la botiga.

Estan molt preocupats per l'atur que hi ha al barri.

Habitacle

Al sòtan de la botiga hi tenen la vivenda. Està mig apuntalada i allà hi fan tota la seva vida. Tenen també un pis de propietat al barri.

Disposen dels electrodomètics normals.

Qualitat de vida

Només es mouen pel barri per a realitzar les seves compres. Si van alguna vegada a Barcelona, és per raó d'esbarjo.

Tenen una molt bona relació amb el veïnat.

De tant en tant fan algun vitage; però la botiga els lliga molt.

Catalunya

Parlen el català i el castellà. També el llegeixen; però no l'escriuen.

Per a ells Catalunya no és Espanya i és el seu propi país.

Salut

Van a la medicina pública. El marit va passar una hepatitis i fa quatre anys la dona fou diagnosticada de càncer de mama que li va produir molta angoixa. Es per aquesta raó que va fer un ingrés de la que en guarda un gran record.

Té un cunyat que va patir problemes mentals; però no en volen parlar, perquè els hi ha causat molts problemes.

A més, tenen un cosí germà que és deficient.

AA

Dades familiars

Nucli familiar de sis persones: el matrimoni, que ja està a la ratlla dels 50 anys, dues noies de 19 i 15 anys i dos nois de 18 i 13 anys.

Procés migratori

Els pares són andalusos, de Càdiz i Sevilla respectivament. En fa 33 d'anys que van aterrir a Catalunya.

La mare al país d'origen vivia amb uns oncles i, com que tenia una cosina servint a Barcelona, va venir per a fer el mateix; la seva obsessió aleshores era buscar una feina.

Pel que fa al pare, al cap d'un any d'haver vingut la seva mare, vingué per a posar-se d'aprenent de pastisser.

La vida aquí ha estat difícil, perquè la mare va viure amb extranys fins que es va casar i la seva vida va ésser marcada pel treball. No es va establir fins que es van casar.

Estudis i cultura

Els pares, ambdós, saben just llegir i escriure. Per part de la mare es va trobar que, de petita, havia d'anar a ajudar el camp. El pare, en canvi, va anar als salesians d'Utrera, però poc temps.

Quan van arribar aquí, el pare va treure el certificat d'estudis primaris a un curset d'un mes.

Pel que fa als fills, la gran està fent el tercer de BUP, el segon fa el 1º de FP 1 en la rama electrònica, la tercera ha tret el graduat escolar i ~~xxxxxxx~~ el petit acaba l'EGB, a una escola privada.

La mare és una gran amant de la ràdio. El pare, en canvi, escolta les notícies i, amb la filla gran, ~~són uns gran amants de la lectura:~~ ^{ella agrada} art i assaig, història, etc. A la filla de 15 anys li agrada molt la música.

La filla gran es manifesta disconforme d'haver tingut que deixar els estudis per la feina; en canvi, els altres manifesten el seu desacord amb els estudis.

Ambit laboral

La mare allà ajudava el camp i, quan va venir, es va posar a servir. El pare, quan va venir, va treballar d'aprenent de pastisser i actualment treballa de fuster.

El fill de 18 anys està content dels treballs que ha tingut (tallers d'electrònica); però recorda amb disgust una feina que va tenir a una ferreteria. En aquests moments, tant li fa el treball que sigui; la condició és trobar-ne.

La filla gran que treballa de dependenta a la plaça ⁱ no es manifesta pas contenta; són moltes hores i no paguen pas massa bé. De totes maneres, s'estima més no fer-se cap il·lusió, encara que li agradaria buscar un nou ambient de cara al públic.

El fill de 15 anys que està aturat, somnia en ésser pilot de motos.

Habitacle

Paguen pel lloguer del pis 1.500 ptes. Té unes dimensions de 60 m² i té unes bones instal·lacions.

Tots es manifesten contents de la casa, mentre que la mare somnia amb un pis més obert i amb una terrassa.

Qualitat de vida

Usen sempre els transports urbans. La filla gran se'n va fora de Barcelona i la mare es complau d'anar al centre de la ciutat, encara que pondera el cansament que comporta anar-hi.

La relació amb el veïnat és bona i és un clima molt tranquil.

Han anat alguna vegada al poble; però els fills no els segueixen. Quasi mai surten junts. Les dues noies han arribat a sortir juntes al-

AB

Dades familiars

Família de cinc membres: l'àvia de 69 anys, els pares que tenen respectivament 47 i 45 anys, un noi de 17 anys i una noia de 12.

Procés migratori

Tots són catalans menys el pare que va nèixer a Andalusia. Però ja fa molts anys.

Estudis i cultura

L'àvia té estudis de cultura general, és a dir, els mínims. La mare va fer el comerç i el pare formació professional mecànica. Els fills estan estudiant COU i EGB respectivament.

A la casa es veu la televisió per la informació i les pel·lícules. S'escolta la ràdio, es llegeixen llibres i novel·les i, sobretot la història.

Ambit laboral

L'àvia havia estat venedora al mercat; ara ja està jubilada. La mare és mestressa de casa i anteriorment havia treballat a una oficina. El pare treballa de mecànic i els fills estudien a una escola privada.

Habitacle

Es una casa de planta baixa amb un hort i jardí. Es de lloguer. Disposa de tres habitacions, ~~habitació~~ bany, cuina, etc. Té una bona ventilació i compta amb la llum del dia. Sempre han viscut en aquesta casa.

Tenen tots els electrodomèstics indispensables.

Qualitat de vida

Fan molt la vida al barri menys els fins de setmana. Només en surten per a anar a comprar a la ciutat usant sempre els transports públics.

Els fins de setmana agafen l'automòbil per a anar a la platja on hi tenen un apartament propi.

Catalunya

Parlen indistintament el català i el castellà.

Salut

Els pares solen anar sempre a la Seguretat Social. En canvi, quan hi ha una necessitat pels fills, van sempre a la privada.

AC

Dades familiars

El matrimoni i cinc fills. Tant el marit com la muller tenen 44 anys. Hi ha quatre noies de 21, 19, 13 i 11 anys i un noi de 17 anys.

Procés migratori

El pare és de Cuenca i la mare gallega. A Cuenca no sabien què menjar, no hi havia treball i decidiren marxar-ne. Tots els fills són nascuts aquí. Tenien germans a Barcelona i aquí es van conèixer i casar.

La seva estada aquí és molt negativa: el pare fa les grans explicacions i la mare va dient que sí.

Estudis i cultura

Els pares saben just llegir i escriure; allà tenien que anar al camp.

Els dos fills grans fan tercer de BUP nocturn perquè és més barat. A l'Escola Jesús Maria de la Meridiana. Les dues petites fan EGB a l'escola nacional. La filla gran només té estudis primaris.

Es veu la televisió, però depèn dels programes. El que no es perden són les pel·lícules. La ràdio una mica; però no llegeixen res.

Ambit laboral

El pare està aturat des de fa dos anys i allà sempre havien treballat al camp. Aquí havia treballat a la construcció, canviant molt sovint d'empresa. Era una feina molt pesada: moltes hores extres i guanyant poc.

La mare fa feines per les cases i la filla gran treballa de dependenta al mercat del Carmel.

Habitacle

Es de propietat: un bloc de dos pisos, construït per ells mateixos. Ells habiten els baixos, que no estan acabats, amb tres habitacions, menjador, bany i cuina. Alguns electrodomèstics.

Aquí ja s'hi troben bé.

Sempre agafen l'autobús per a baixar "a baix".

Qualitat de vida

Fan un gran relat sobre tots els components de l'Associació de Veïns: noms i cognoms. El pare en fa la història des de fa uns anys en els que creu que tenia una funció a fer; ara, amb els partits polítics, la finalitat és electoralista.

A l'estiu sempre van a Cuenca. Ells consideren que, si viuen aquí és perquè els han fet venir; però "nos sentimos de Cuenca más que de aquí". A Barcelona ens reunim amb gent de Cuenca i els fills surten amb amics de Cuenca, a un bar d'Horta, a prendre alguna cosa. Per la resta, ni surten.

Catalunya

El pare s'enfada molt quan se li pregunta l'idioma familiar. Ell sap parlar el català i la mare l'entén. Els fills també perquè l'estudien a l'escola.

Estan sumament amargats de viure en un lloc que no és el seu i que, a més, essent Espanya, es parli un altre idioma per a què ningú l'entengui: són racistes, egoïstes. Es senten estranys i conviure amb catalans és difícil.

Ara mateix marxarien d'aquí; però tenen la impressió que hi moriran.

Salut

Sempre van a l'ambulatori. Van tenir una operació d'enginyes a la SS. Es queixen dels metges del seguro: "vas allí, te miran y te recetan cosas".

(dors)

AC

Dades familiars

Família de dos membres: la mare de 66 anys i el fill de 39.

Procés migratori

Ambdós van nèixer a Astúries, en fa 36 que viuen a Barcelona i 25 al Carmel.

La mare vivia del treball del seu pare (fàbrica de Moreda) Seguia el lema de "dar posada al peregrino". Com que no hi havia feina, van venir cap aquí. Hi havia una germana de la mare ja aquí i l'emigració fou que primer van venir els fills i després els pares.

L'únic inconvenient ara és l'idioma.

Estudis i cultura

La mare sap llegir i escriure i el fill ha estudiat fins a 4rt de batxillerat.

Llegeixen La Vanguardia, sobretot el referent a la política. Cada dia escolten la ràdio i veuen la televisió.

També llegeixen llibres; però la vista es cansa. Estan molt al corrent de tot. Li hagués agradat que el seu fill fes una carrera.

Ambit laboral

Com que primer de tot van venir uns germans, ella la mare va fer de senyora de companyia durant 15 anys a una dona que va donar estudis als fills.

Una vegada aquí, es van construir la casa i ella mateixa hi va treballar fent de mà d'obra i hi tenia una granja amb una senyora que li cuidava. Venia des de casa aquí amb bicicleta o a peu per a estalviar 50 cèntims.

El fill va treballar primer al Poble Nou i ara treballava a l'AVIS. Es desplaçava en cotxe i cobrava a primes. Ara està a l'atur, pel qual el fill se'n sent molt afectat. La mare li proposa d'anar per lliure però el fill no vol.

Al fill, encara que això de manar a uns altres no li afalagava massa, estava content i ambicionava més.

Habitacle

La casa on viuen és pròpia i hi tenen nou veïns en règim d'inquilinat. Ells habiten a un espai de sis habitacions, menjador, cuina, bany i garaig.

Els inquilins, sòtans en dues plantes, àtic i sobreàtic.

Aquesta casa ha estat feta amb ~~xxx~~ tres vegades i ha estat 5 cops hipotecada (ja es comprar hipotecada per 25.000 ptes; al 4% amb 12 mesos). Es va fer sense diners, només 500 ptes al mes. Tenia una senyora i el seu fill que l'hi pagaven 175 ptes/mes. I ella vivia a un pis als Penitents.

Qualitat de vida

Ara ja no pot anar a peu i va amb autobús. El fill, amb cotxe.

Té una relació mínima amb els veïns; però bona. No es fica amb ningú i, si pot fer un favor, el fa.

Amb els veïns no ha tingut problemes; però amb els inquilins sí i va acabar portant-los al jutjat per no voler pagar el lloguer.

No fan vacances; només han anat dues vegades a Astúries. Creu que és millor estalviar.

Són amants dels animals i les plantes i el fill va al cinema; però no té amics.

Catalunya

Parlen el castellà. Entenen el català; però no pas una conversa llarga. El seu fill l'enten més; però n'entraona.

"Catalunya és el més gran que hi ha a Espanya". El caràcter català

BA

Dades familiars

Nucli de quatre membres: el matrimoni de 50 i 46 anys respectivament, un noi de 22 i una noia de 13.

Procés migratori

Els pares i el noi gran són fills de Càdiz. La petita ja nasqué a Barcelona.

No tenien terres i el pare treballava d'encofrador allà; però va tenir un accident i va agafar por. Després es quedà sense treball i, com que els seus pares ja havien vingut a Barcelona, els hi van dir de venir. Al començament van viure a la Zona Franca. 18 anys que van venir i ll que viuen al barri.

Estudis i cultura

Tant el matrimoni com el fill gran han assolit els estudis primaris. La nena està fent l'EGB a una escola privada. El noi gran no va acabar els estudis.

La televisió funciona el migdia i la nit. Es passen moltes hores a la botiga i la ràdio la posen abans d'anar a dormir. No llegeixen.

Àmbit laboral

El pare ja fa 32 anys que treballa a la construcció a moltes empreses perquè no ha estat mai fix. Ella feia feines per les cases sense contracte. Ara treballa a la drogueria-perfumeria pròpia: és del que viuen perquè el marit es troba a l'atur. El noi gran està al magatzem d'una botiga de joguines com a peó.

Habitatge

La casa on viuen és de propietat. Té quatre habitacions i disposa de 60 m². Els hi agradaria canviar-se de casa perquè on viuen es sent molta fressa i no es pot dormir. De totes maneres, no tenen diners per a pensar amb una alternativa.

Tenen els electrodomèstics normals i automòbil; el noi també en té un altre que li va costar 10.000 ptes. No hi ha ascensor i paguen 350 ptes el trimestre en concepte d'escala.

Qualitat de vida

No solen sortir del barri; només van algun fi de setmana a la Floresta on viuen els sogres: abans marxaven els diumenges a fora.

No coneixen massa Barcelona, només van al centre quan han de fer alguna gestió; però no pas per a passejar. Sempre hi van amb autobús.

No compren res al centre perquè, diuen, tot és més car.

Fa set anys que no fan vacances i al cinema no hi van mai. Tenen bona relació amb els veïns.

Vida a la societat catalana

Parlen castellà. El fill gran parla en català amb els amics; però no pas al treball. L'entenen tots, però. La filla el comença a parlar amb les seves amigues perquè l'aprenen al col·legi. Ho veuen clar el fet de l'obligatorietat del català.

Catalunya és Espanya "diguin el que diguin". Quan es va arribar a Barcelona no es van sentir extranys. Com que ja hi havia fet la mili, ja coneixia alguna cosa de català. No tornarien jamai a Càdiz.

Salut

Sempre van al SOE: "para que te receten para el costipado, ya está bien". La dona, però, va al ginecòleg privat. És l'únic metge privat que freqüenten.

BA

Dades familiars

Família de cinc membres: el matrimoni de 41 anys, un fill de 12 i dues nenes de 10 i 9 anys.

Procés migratori

L'home és fill d'Extremadura i allà va treballar la terra fins que va fer el servei militar; aleshores va venir cap aquí.

La dona també tenia terres pròpies i no hi havien escoles. És gallega. Per a ella, voler estudiar suposava pagar-se una estança fora i viatges; va venir per a poguer estudiar. Començà anant a treballar a la Residència; però li pagaven una misèria i a més tenia que pagar pensió. A les hores lliures tenia que fer altres coses: cosir, vetllar malalts, perruqueria (té el títol). Anar de vacances era impossible (anys 60). A partir dels 70 es va començar a guanyar més i es podia viure millor.

El marit, per la seva banda, estava cansat del treball del camp i va venir a fer fortuna.

Ambdós constaten l'explotació forta a la que són sotmesos els migrants.

El marit creu que l'aventatge principal és el tenir un treball fix malgrat la separació que pateix de la família. La dona es sent sola, sense amics, amb una dificultat de trobar-se bé dins l'ambient. L'únic avantatge és que no troba tant control.

Estudis i cultura

La dona ha fet estudis de perruqueria i de "corte" i confecció. Ambdós han fet estudis primaris.

Els fills, tots, van a una escola privada.

La ràdio només és escoltada pels crios. La televisió la veuen pel telediari i les pel·lícules, encara que els nens només els hi agrada en determinats programes.

No es llegeix molt: Marca, Entrevista, Círculo de Lectores. Estan convençuts que cal acostumar els nens a llegir molt i ho fan.

A la mare creu que li falta; li agradaria tenir uns estudis i al pare li manquen ànsies d'estudiar.

Ambit laboral

El pare ha treballat a les fàbriques de pells, de retens i de metal·lúrgia. Sempre ha estat assegurat. La mare treballa d'auxiliar de clínica al Vall Hebró.

La mare va al treball amb una companya de treball.

Ambdós es conformen i estan contents del treball que realitzen.

Habitatge

El pis té només un any i els que els va fer viu a l'àtic. És propi encara que estiguin pagant la hipoteca. Té 80 metres quadrats amb quatre habitacions. Té unes bones instal·lacions de llum i aigua; però no estan ben acabats. Els electrodomèstics són els normals. Hi ha ascensor i porter automàtic. Paguen 1.700 ptes/mes per escala.

Qualitat de vida

Tenen cotxe i visiten els familiars i surten a la platja i la muntanya. Amb els veïns la relació és bona; però no hi ha aprofundiment en les relacions. Per vacances, un any van a Galícia i l'altre a Badajoz; alguna vegada han llogat un apartament a la Costra Brava.

Els dissabtes van al camp de Martí Codolar a jugar a futbol i a la mare l'hi agrada cosir.

Catalunya

Parlen habitualment el castellà. Els pares entenen el català; però els fills el llegeixen i l'escriuen.

No se'n anirien. Però els hi agradaria tenir més facilitats per a donar una millor educació als seus fills. Amb tot, tant l'un com l'altre,

BA

Dades familiars

Matrimoni ~~xxx~~ ^{natural} respectivament de Barcelona i de Jaén. Tenen tres fills. (De 29 i 34 anys respectivament.) Dues nenes de 4 anys i 2 mesos i un nen de 2 anys.

Procés migratori

El marit va nèixer al mateix barri del Carmel. Els seus pares són andalusos que van venir a Barcelona fa ja 30 anys.

La dona vingués a Barcelona quan tenia un any i mig. El seus pares vingueren a Barcelona fa 36 anys.

Ambdues famílies treballaven la terra; però a l'època de la post-guerra i com que no tenien possibilitats econòmiques per a tots i la situació era molt dolenta decidiren venir per a solucionar el problema i carregats d'esperança. Les barraques del Carmel foren el seu primer acolliment.

Estudis i cultura

El marit va fer estudis fins els 14 anys i, aleshores, ha de compartir els estudis de nit i el treball; va estudiar auxiliar comptable.

La nena gran va a l'escola privada, pagant 4.000 ptes mensuals; els fou rebutjada l'admissió a l'escola Tramuntana.

Ambit laboral

El marit és tipògraf i treballa a l'Editorial Bruguera des de fa 12 anys. Fa un horari de torns, matí, tarda i nit. Es desplaça amb un autocar de l'empresa perquè l'empresa està a Parets del Vallès.

La dona es dedica a la casa.

Habitacle

Viuen a un edifici de tres pisos: a un altre pis hi viu el pare amb una filla soltera i el germà del marit a un altre pis.

La dimensió és entre 60 i 70 m² i consta de tres habitacions. Tenen els electrodomèstics normals.

Consideren que, per a cinc persones, l'habitacle és petit. La casa és de propietat del pare d'ell i canviarien "si ens toqués la loteria".

Qualitat de vida

Veuen molt la televisió i llegeixen el diari sovint. També escolten la ràdio.

Surten els fins de setmana; però no massa: a passejar amb els nens. No fan vacances perquè és molt car.

Tenen una bona relació amb els veïns; són tots de la mateixa família.

Catalunya

No parlen pas el català. El marit l'entén perfectament; però en una família andalussa no té l'oportunitat de parlar-lo.

Per a ells "Catalunya és Espanya, encara que hi hagi gent que en dubti".

Els hi agradaria anar a viure a un poble, perquè la ciutat els agobia. El Carmel ja no és el que era: abans hi havia torretes i cases petites i ara sembla un formiguer.

Salut

El matrimoni va sempre al Seguro. Els nens al metge privat, puix que és el mateix que tingué el marit de petit i, per altra banda, l'experiència del SOE pels nens ha estat molt desagradable. Si es tracta d'una urgència, se'n van al Seguro i, segons el que diguin, aniran a la Residència o al metge privat.

Hi ha un oncle d'ell que és alcohòlic, encara que sembla que ara està oblidant l'alcohol.

Es manifesten contraris als manicomis perquè només fan que agreujar la bogeria i es tracta molt malament a la gent. Amb tot, tenen una al-

BB

Dades familiars

Nucli de cinc persones: els pares de 63 i 64 anys respectivament, una noia de 33 anys i dos nois de 28 i 22 anys.

Procés migratori

Tots són de Guadalajara. Allà vivien al camp i, segons ells, portaven una vida esclava. Tenien una mica de terra pròpia. Van venir fa 15 anys perquè hi estava la germana. El poble és molt esclau i aquí es pot disfrutar més de la vida.

Estudis i cultura

Els pares saben justet llegir i escriure. Els altres tenen estudis primaris. La germana va anar a l'Escola Industrial però ho va deixar per a anar-s'en a treballar. Hi va estar-hi dos o tres anys.

El germà gran escolta la ràdio i els altres la televisió (és singular l'escolta que en fan els pares: tota la tarda). Llegeixen Interviu i el Correo Catalan.

Ambit laboral

El pare va començar treballant a la construcció i després de vigi-
lant d'un ~~parking~~ ^{camping} càmping. Sempre a_ssegurat. Ara és baixa per enfer-
metat. La ~~germana~~ ^{noia} va treballar a un hospital i després a un taller d'e-
lectrònica i sempre assegurada. Ara està aturada.

El germà a un taller d'electrònica, a un de muntatge de soldadures i finalment és camioner a compte d'una empresa. El petit de cambrer d'hotel assegurat i ara es troba a l'atur. A aquest li queda molt poc del carnet d'atur.

La germana està il.lusionada amb una feina d'hospital i el petit treballaria de qualsevol cosa.

Habitacle

Es de propietat i té uns 60 m². Molt mal fotuts. Té els serveis normals. Ells troben que estan bé.

Qualitat de vida

El fill gran usa cotxe, els demás moto o bus. Surten per a treba-
llar o buscar feina. Els pares no surten.

Viuen bé amb els veïns: cadascú a casa seva.

Les vacances les fan a Guadalajara. Cadascú quan pot. Hi tenen una casa.

El temps lliure dels fills són els amics, la ràdio o llegir i la noia s'entreté amb la màquina de cosir.

Catalunya

A casa es parla el castellà. Entenen el català; però poc. El fill gran, si tingués te ps, li agradaria fer un curset de català.

Per a ells Catalunya ha estat una millor manera de viure i no tornarien de cap manera.

Salut

Tots van al SOE.

Tenen un oncle que, per causa de la metralla al cap, està boig. Ells no hi tenen relació perquè viu a Guadalajara. La germana va tenir una gastritis.

BB

Dades familiars

Família de sis membres: el matrimoni de 51 anys i ~~tres~~^{dos} nois de 27, ~~28~~ i 20 i una filla casada de 26 anys amb el gendre de 23.

Procés migratori

El pare és de Madrid i, com que el seu pare era republicà, va venir cap aquí quan ell tenia 2 anys. La mare va venir sola ara fa ja 30 anys. El marit havi~~s~~cut sempre al Carmel; però la dona només en fa 26.

Segons el pare, tot són aventatges a l'haver vingut cap aquí; ell és català encara que no va néixer aquí; però va venir tan petit que no se'n recorda de Madrid.

La mare, per la seva banda, és filla de Sevilla.

Estudis i cultura

El pare està estudiant el francès i ha fet el quart de peritatge industrial per les nits. Els altres, tots, tenen estudis primaris.

Les pel·lícules i els informatius de la televisió tenen una considerable audiència. Pels fills més aviat el futbol i els programes musicals. Es compra La Vanguardia, revistes tècniques i tenen una eciclopèdia.

Consideren que costa molts diners tenir una educació mínima.

Ambit laboral

El pare treballava de mecànic i va plegar el taller que tenia i se'n va anar a Argèlia tornant perquè no l'hi convenia. El fill petit fa un any que treballa de mecànic i està assegurat. El pare, evidentment, era autònom.

El pare ja no espera trobar res i el fill, si pogués, canviaria. Tots estan aturats.

Habitatge

Pis de renda limitada i de lloguer. Té quatre habitacions i menjador: tot plegat 70 m² d'habitable i 70 de pati. Té unes condicions mínimes i bones però si l'amo tingués diners es podria condicionar millor. Tenen els electrodomèstics normals.

Malgrat tot, s'hi troben bé perquè és un barri tranquil.

Qualitat de vida

El pare fa els desplaçaments amb automòbil i la resta de la família es desplaça a peu o en transport públic. Els motius: la feina o les compres.

La relació amb els veïns és bona.

Per vacances fan sortidesde caps de setmana a la platja. De tant en tant se'n van al poble de la dona a Sevilla; però només el matrimoni perquè els fills fan la seva vida.

Catalunya

Parlen indistintament el català i el castellà. El pare diu que, si pogués, se'n aniria a un poble; de Sevilla o de Catalunya.

Salut

Són de l'Aliança i és on van habitualment.

BB

Dades familiars

Matrimoni de 38 anys, més quatre nens de 13, 12, 10 anys i una nena de 7 anys.

Procés migratori

El pare és fill de Jaén i va venir fa ³² ~~17~~ anys ^{Barcelona} ~~al País Valencià~~. Els motius de la seva vinguda són tres: la misèria, la manca de col·legis i el tenir més. Venia 7 anys quan vingué amb els seus germans i es van posar a viure a una cova del Vall d'Hebró. Hi van comprar un terreny havent-hi mitja barraca. Aleshores es casa i tenen el primer fill a Sant Genís dels Agudells. El 1957 compren el pis al Carmel en règim cooperatiu.

Els altres són tots fills de Barcelona. Quan la mare es casa és quan viuen a Sant Genís i fa 17 anys que viuen al Carmel.

La vinguda el pare la considera positiva des del punt de vista econòmic; però moralment estan tristos perquè fa mig any que es va matar d'accident el fill gran de 14 anys, que ja estudiava BUP.

Estudis i cultura

els pares han assolit la bàsica i els fills, tots, fan EGB a una escola del mateix barri, tots a la pública, menys el segon que estudia a una escola privada.

Els nens veuen molt la televisió, però poc la ràdio. No llegeixen massa.

Consideren que el seu nivell no és molt alt; però ^{el} dels nens ^{és} més alt que els pares perquè han tingut més ajuda. Són gent que valora molt la lluita de l'Escola Tramuntana: en això es demostra que és un país avançat.

Ambit laboral

Ella ha treballat de cuidadora i posteriorment va treballar fent bosses amb un oncle. El 1966 va estar treballant a la Residència d'auxiliar durant 6 anys. Ara en fa 7 que, des del 1975, fa nits. Diu que li agrada molt perquè aguanta millor els traumes.

Ell va entrar a treballar a un bar als 13 anys, després d'ajudant electricista, posteriorment a la Pegado amb les màquines de cafè un any i mig i fins ara ha treballat a la SEAT d'especialista. Ara està parat i fa dos anys que no cobra. Tot ha estat per a millorar econòmicament; però el que li agrada és fer d'electricista.

Habitacle

Es de lloguer i disposa de dues habitacions amb un gran rebedor que serveix de dormitori. La nena dorm sola; però els nens dormen junts. Tenen els electrodomèstics normals i paguen 7.000 ptes/mes.

Manca espai pels nens i tenen molta humitat (estan en judici). Es un àtic i fa tres anys que estan en conflicte. Hi ha ratolins i el sostre és esquerdat. Ja fa sis anys que hi viuen. Abans, però, era molt pitjor perquè es tractava d'un vertader barracó. "Totx el barri està igual".

Qualitat de vida

Van al centre amb cotxe; però per anar a la Residència hi van molt malament: a peu o l'empresa Cases. Per a anar al mercat és fatal amb massa pendents.

Al cinema fa 8 o 9 anys que no hi van. No tenen cap relació amb els veïns. Per vacances van tots a la platja i han anat una sola vegada a Galícia, la terra de la mare materna.

El temps lliure l'omplenen amb les feines de la casa la mare i el pare se'n va als bars.

Catalunya

A casa es parla el castellà. El catlà el parlen però no entre ells. Els nens s'arriben a dir alguna frase en català. A la feina, però, par-

BB

Dades familiars

Es un matrimoni sense fills de 60 i 59 anys respectivament.

Procés migratori

Ella és gallega i allà vivien de la terra en la que hi treballaven tots; però com que no els donava per a viure, el pare s'havia muntat algun negoci suplementari. Eren quatre germans. Quan té 37 anys, es moren els seus pares i això provoca la migració. Dos germanes se'n van a Argentina amb un obcle seu capellà i ella decideix venir a Barcelona on feia temps que s'hi havia instal·lat el seu germà. Viu a casa el germà i després canviarà de residència.

Es va posar a treballar a Famogas on canviava diner amb els bancs. Feia una jornada de 12 hores i encara en feia d'extras i guanyava 1.000 ptes la setmana. Aquí conegué el seu marit, fill de Ciudad Real, que portava els entrepans a les noies de la fàbrica. Quan es casren, ell en feia quatre que es trobava a Barcelona. Van estar visquent un temps amb el germà, per causa de la seva situació econòmica. Fa 22 anys que viu a Barcelona, el marit 20; 11 anys que estan al Carmel.

Estudis i cultura

Quan tenia 12 anys i es trobava en edat escolar, va esclatar la guerra civil; això fa que abandoni els estudis i, posteriorment, no hi havia diners a casa per a pagar uns estudis; hi havia els desplaçaments. Més tard ferà estudis d'Educació social i sanitària a la facultat central i té un diploma. A ella l'apassiona fer assistenta social i, si tingués una filla, li agradaria que ho fes.

Li agrada llegir i, quan el marit feia el torn de nit, ella l'esperava llegint. Ara té ja la vista cansada. Ella sola s'ha ensenyat a llegir i ningú l'ha ensenyat a escriure,

Ambit laboral

Després del casament, ella deixa de treballar perquè a la fàbrica no interessaven les dones casades. El seu marit, en canvi és admès a treballar a la fàbrica. Quan deixa la fàbrica, troba treball a una guarderia. Es un treball que li agrada molt per causa de l'afectivitat amb els nens.

Es aleshores que, com tots dos treballaven, comencen a pensar en agafar una casa pel propi compte. La casa era petita i allà van perdre el fillot motiu pel qual ella es sent particularment desgraciada.

Treballant tots dos, van buscar un altre pis fins que van poder comprar el pis on viuen. L'arreglen bé perquè aleshores podien fer-ho.

Després de cinc anys, ella deixa la guarderia perquè l'afectava extraordinàriament els nervis; la responsabilitat la tenia sempre en tensió. I el metge aconsella l'abandó de la feina.

Treballa aleshores a una fàbrica de confecció durant 5 anys. Guarda un gran record de la vida laboral, pels companys i pels quefes.

Actualment, el marit treballa en el cuit del rajol. Està lluny i té problemes de fetge; hi va ^{amb} mobylette. Té festa el dissabte.

Qualitat de vida

Veuen força la televisió: notícies ("aunque, con tanto muerto, ya ni quieres oirlas"); la ràdio quan prepara la cuina; llegeixen el diari que compra el germà. Tenen rentadora; però la roba del seu marit la renta a mà perquè greixosa.

Des de fa quatre anys que no surten perquè tenen por. Quan ho fan, és amb autobús o caminant pel barri; hi ha molt mala combinació. Abans, tothom es coneixia i te'n podies fiar; però ara l'ambient i es desconfia de tothom.

La relació amb els veïns és bona. Estan contents de la casa perquè els hi ha costat molt arreglar-la i perquè "hay que estarlo"; però els hi agradaria canviar per causa de la llunyania del treball del marit (Sant Andreu).

Catalunya

Els hi agrada Barcelona i no es poden queixar de la seva vida. El

Dades familiars

Es un matrimoni jove de 33 i 32 anys amb un nen de 7 anys.

Procés migratori

Són fills de la província de Jaén i ~~en~~ fa 8 anys que viuen al Carmel. Allà treballaven el camp i tenien terres. Van venir perquè "aquí se come más". Tots hi estaven d'acord. Arribaren al Carmel, recent casats i vingueren junts.

Malgrat tot, "me gustaría volver a mi pueblo porque aquí me encuentro sola". De la seva família aquí només hi ha el pare del marit.

Estudis i cultura

Els pares van assolir els estudis primaris i el nen està estudiant el primer de bàsica a un centre privat.

La televisió absorbeix pràcticament el lleure de la família i la ràdio és escoltada força estones. Però no llegeixen.

No tenen cap nivell de consciència respecte a la seva formació.

Ambit laboral

El marit ha estat eventual un any, fix un altre i ja fa dos anys que està aturat.

La dona actualment fa feines i agafa l'autobús. Té una retribució per hores treballades.

En aquest sentit no tenen cap satisfacció aparent.

Habitatge

Estan en un pis de 50 o 60 m² tot molt petit i de lloguer. Només tenen dues habitacions. La composició és molt quadrada. Tenen novera i televisió i, de moment, no tenen cap projecte de canviar.

Qualitat de vida

es desplacen per l'escola, per compres i pel treball de la dona. Sempre amb autobús.

Diuen que hi ha poca ajuda mútua.

No se'n van mai; només alguna vegada al poble de la província de Jaén. A part això, ni surten pel mateix barri.

Catalunya

A casa es parla el castellà i ni els interessa seguir cursos d'aprenentatge del català.

Estan plenament convençuts que estan a Espanya i els hi agradaria anar-se'n perquè aquí es troben sols.

Salut

Van al SOE sempre.

CA

Dades familiars

Matrimoni jove de 30 i 28 anys respectivament amb un fill de 3 anys.

Procés migratori

Múrcia i Sevilla són les províncies d'origen respectives. El marit vingué per la qüestió del treball i ella, que tenia el pare que se'n va anar a Alemanya l'any 1962 i la seva mare no els podia mantenir, van venir buscant noves oportunitats. D'això ja fa respectivament 27 i 16 anys.

La família d'ell vingué tota i la d'ella només la mare i els germans.

Estudis i cultura

La mare va començar els seus estudis a Sevilla i els va acabar aquí. Té el certificat d'estudis primaris, així com el pare.

No són massa afeccionats a la televisió, el pare de tant en tant alguna pel·lícula. A la feina ambdós escolten la ràdio. No compren ni diaris ni llibres, només revistes d'automobilisme i tebeos.

Ambdós no estan satisfets de la seva cultura; ell diu que li costaria tornar a estudiar i ella voldria fer-ho però no veu la possibilitat.

Ambit laboral

Ambdós treballen de confeccionistes: ell amb taller propi i ella a una empresa. És una feina una mica desagradable perquè han de treballar amb alta temperatura. Ella està assegurada. Es desplacen amb vehicle propi.

La mare voldria dedicar-se més al nen; però a nivell de feina, tots dos estan molt satisfets.

Habitatge

El pis és de lloguer i de renda limitada. Té uns 65 m² i tres habitacions. Tenen els electrodomèstics normals. No hi ha portera ni despeses d'escala perquè cada veí frega l'escaia.

La seva aspiració seria tenir un pis propi si tinguessin diners.

Qualitat de vida

Es desplacen pel treball i van sovint a la muntanya.

La relació amb els veïns és bona.

Han coincidit molt poques vegades per les vacances; una vegada van anar a Sevilla i l'altra a Múrcia.

Passen el seu temps lliure a casa.

Catalunya

L'idioma habitual és el castellà; però entenen el català. Quan han hagut de llegir en català, l'han entès però els resulta molt difícil. No hi ha il·lusió ni interès en aprendre'l.

No tornarien a la seva terra; el marit es considera d'aquí i ella pensa que allà no es podrien fer la vida.

Salut

Tenen l'autònom i una iguala on hi estan apuntats la dona i el nen; però pel nen van a un metge particular.

El pare d'ell beu i arriba a perdre el coneixement; a més, té un familiar que ha estat internat al Preventori. El pare d'ella va morir alcohòlic i va estar internat. La seva mare pateix dels nervis i té trastorns respiratoris (a causa d'un ambaraç. Té un germà que ha tingut atacs per causa del beure.

CA

Dades familiars

Nucli molt gran: el matrimoni de 37 anys i tres fills de 8, 7 i 3 anys, un avi de 75 anys i un germà del pare de 30.

Procés migratori

El marit és de Granada, i els altres de Màlaga. Només els petits ja han nascut a Barcelona.

Fa 12 anys que viuen al Carmel, encara que només en fa 2 que va venir l'avi.

La família d'ella treballava al camp i tenien terres. Els motius de la seva vinguda són tres: "cosas de la juventud", "vamos a ver en la ciudad" i allà, malgrat tot, "no se estaba malamente".

Primer va venir el seu germà i a ella no li agradava el poble i va venir per curiositat. Primerament, al pis hi havia un germà de la seva mare que va agafar una porteria i els hi va deixar el pis. La parella es conegué a Barcelona i, al casar-se, es quedaren en el pis.

El marit, per la seva banda, vingué per a millorar la situació econòmica; no tenia pare i treballava per una persona que el va recollir i ell guadava animals i el que fos.

Els aventatges més notables de la seva vinguda són: l'estudi dels fills, treballar de manera diferent, no tenir que dependre de la terra que "ahora no da" i l'aventatge i tranquil·litat que dona que, amb un sou, es vagi tirant.

Estudis i cultura

El matrimoni ~~tenia~~ estudis elementals i, sobretot, ella ho va tenir que deixar. Els nens fan la bàsica (els dos grans). L'avi té el certificat d'estudis primaris facilitat per l'empresa, així com el germà.

La televisió es posa però es veu poca estona. La ràdio molt poc.

Abans de tenir els fills s'anava al cinema i al teatre. De la televisió el que més interessa són els espais informatius.

Es llegeixen diaris, llibres (novel·les i narracions).

A nivell d'aspiracions, els hi hagués agradat aprendre més; però en una família de 7 persones hi ha molta feina.

Ambit laboral

El marit treballa de paleta i contractat. Fa més hores que un ventilador: 11 en total. És un home que va començar a treballar als 6 anys. Ha treballat de moltes coses: cargador, fàbrica de plàstics i en fa 7 anys que treballa de paleta. Ha estat 2 anys a l'atur perquè el contractaven cada sis mesos. Per a ell "lo importante es mantener a la familia". Els desplaçaments els fa en cotxe. És l'únic que té carnet.

Ella no ha treballat més des que es va casar.

El germà treballa de barnitzador i el pare està jubilat.

Qualitat de vida

No surten molt i els nens els limiten molt les sortides. A vegades van al centre.

A les reunions de l'escola hi va ella i l'hi agrada anar-hi. El seu pare, però, limita molt la seva possible participació.

Quasi tots els anys van de vacances al poble. Per la resta, només els dissabtes i diumenges estan tots junts.

Catalunya

A casa es parla el castellà. Però entenen el català i els hi agrada que els nens l'apreguin. S'hi troben bé a Catalunya. No han tingut problemes. Se'n anirien si les coses anessin molt malades.

Salut

Normalment, van al SOE; però el nen gran va ^{patir} ~~tenir~~ unes enginyes que ~~van tenir~~ ^{foren} ~~que ésser~~ operades per un metge de pago. La mare d'ella té una bronquitis crònica.

CB

Dades familiars

Família de quatre membres: el matrimoni de 42 i 41 anys i dos fills de 12 i 8 anys.

Procés migratori

Són d'Andalusia i tenen família al poble i hi van normalment per les vacances. Van venir fa 20 anys perquè allà no hi havia feina.

Ja es coneixien al poble; però es van casar aquí.

Estudis i cultura

Han anat molt poc a l'escola; però saben llegir i escriure. Els nens fan EGB i van a l'escola estatal. El desig dels pares és que continuïn estudiant ja que ells no han pogut fer-ho.

La televisió la veuen les nits i els fins de setmana. No llegeixen res, encara que els agradaria tenir revistes; però el pressupost no arriba a tant.

Ambit laboral

Allà treballaven el camp i aquí el marit treballa a la construcció. No hi està d'acord; però no hi ha més remei.

Habitatge

El pis és de propietat i normal dintre del barri; tres habitacions i bany.

Qualitat de vida

Van de compres al centre de Barcelona.

Amb els veïns la relació no és pas molt bona.

Per vacances van al poble; però, si surt alguna feina, no es mouen.

Catalunya

Parlen el castellà i ni coneixen el català, perquè només es relacionen amb immigrants. No entenen en absolut aquesta separació de dues cultures: ells són espanyols i res més.

Se'n anirien ara mateix.

Salut

Sempre acudeixen al SOE; però no n'estan contents perquè no els atenen bé. Només hi han anat per operacions d'enginyes o coses així.

NOTA: La dona no ha volgut dir res sense haver-hi el marit davant.

CB

Dades familiars

Matrimoni jove de 37 i 38 respectivament. Amb un nen de 12 anys.

Procés migratori

Són fills de Jaén. Allà no hi tenien res fora de la casa.

Van venir per causa de la misèria. Primer va venir el marit (abans de casar-se) i després la muller. Primer van viure a Manresa i fa 14 anys a Barcelona. El marit fa 20 anys que va venir i la dona 17.

Malgrat tot, s'estimarien més viure a la seva terra perquè és el millor que hi ha.

Estudis i cultura

L'home no ha anat mai a l'escola i la dona va anar-hi fins els dotze anys. Saben llegir i escriure. El fill va a escola a una institució privada.

La dona veu molt la televisió; unes sis hores cada dia. També sent la ràdio. Tenen moltes revistes del cor; però no llegeixen.

Ambit laboral

El marit va treballar al camp i a la construcció al país d'origen. Aquí sempre ha treballat a la construcció. Actualment està aturat i fa feines esporàdiques en obres.

Habitatge

Pis de lloguer. Tenen els electrodomèstics normals i un cotxe que fan servir per a anar a un terreny que tenen.

Qualitat de vida

El pare fa servir l'automòbil per a anar a treballar. L'escola, el mercat i tot ho tenen prop de casa. Quan surten fan servir els transports públics.

La relació amb els veïns són normalíssimes.

Tornarien al seu país si poguessin, perquè no hi ha res com la terra pròpia.

Salut

Tenen SOE i es queixen de la manca d'especialistes al barri: han d'anar a Sant Andreu i és molt lluny.

Els hi fa pena les malalties mentals. Els manicomis són necessaris perquè els nervis ens traïcionen.

CB

Dades familiars

Família de sis membres: el matrimoni de 35 i 40 anys respectivament amb dos nens de 10 i 7 anys i una nena de 4 anys i l'àvia paterna de 61 anys.

Procés migratori

L'àvia i el pare són de Lleida i en fa 22 que viuen al barri. Allà treballaven del que sortia. El pare va estar 3 anys al col·legi i no li agradava estudiar i des dels 13 que treballa.

La mare és de la província de Jaén i ha estat servint sempre des dels 11 anys. Es va morir la seva mare i, quan tenia 20 anys, arriba a Barcelona. Va treballar a una fàbrica de metal·lúrgia i a Barcelona ja hi tenia un germà. Va venir aquí per a millorar el nivell de vida. Són 13 germans.

La parella es va conèixer a Barcelona.

Estudis i cultura

Tant el pare com la mare només saben l'imprescindible. L'àvia és la que en sap més. Està perdent l'afició a la lectura per causa de la vista.

El pare, per exemple, pel carnet de conduir, va tenir problemes.

Els nens van a l'escola pública.

Veuen la televisió; però no pas els informatius. Els fins de setmana la veuen més. L'àvia ha estat tres vegades al cinema. Només surten a passejar pel barri.

El que sí funciona tot el dia és la ràdio.

Ambit laboral

El pare va treballar dos anys de matalasser, vuit de tapisser i nou en els mobles.

L'àvia va treballar vuit anys a una casa de banyadors; van fer una liquidació de personal per reajustament de plantilla i amb la indemnització va pagar l'entrada del pis.

La dona va treballar a una casa de metal·lúrgia durant 9 anys. Després va tenir un any i mig el carnet d'atur. Com que el marit treballava a una casa de mobles de montador i el sou no arriba, l'àvia i la mare treballen a casa fent confecció. Segons la demanda, a vegades apreten i altres no n'hi ha de feina. No és fix i constant.

El problema que tenen és la fe en el treball "que no manqui". L'àvia des del 1966 que s'ha apuntat a fàbriques; però les empreses volen joventut. I, a més, volen aprenents, ella és oficial.

Habitatge

El pis és de propietat: 3 habitacions, menjador, cuina, bany. 60 m².

Qualitat de vida

Per vacances se'n van a Lleida.

Aquí hi ha una altra manera de viure. "Els homes al bar i les dones a casa" aquesta és la vida d'Andalusia.

Els dissabtes i els diumenges surten a fer una volta.

Catalunya

Parlen el castellà; per`entenen el català. se'ls fa difícil parlar entre ells en català.

Els fills l'entenen i el parlen perquè el practiquen al col·legi.

No se'n anirien. Si no quedés més remei, sí; però no a Lleida sinó a un país més càlid (València, per exemple). Inclús estan arrepençats de no haver vingut abans a Barcelona.

Salut

Van a la Residència i són de l'Aliança.

Tenen un nebot mongòlic. Hi havia un cosí germà de la mare que era alemany i bebia.

CB

Dades familiars

Es un matrimoni de 66 i 61 anys respectivament amb un noi de 29 i dues noies de 23 i 20 anys.

Procés migratori

Tots són de Màlaga i fa 10 anys que viuen al Carmel.

Al poble eren jornalers i tenien casa pròpia. Van venir els tres fills més grans (alguns són casats) i un cop casats, engrequen la família per a què vinguin. Venen primer els altres fills fins que finalment arriben els pares. De fet, allà al poble, no hi havia feina per a tanta gent.

De fet, aquí han trobat feina i els tres germans grans, inclús, s'han independitzat. Allà ja quasi ni podien viure.

Estudis i cultura

El pare no va anar mai a l'escola i la mare només un mes. Els tres fills tenen el graduat escolar i la noia, a més, és auxiliar administrativa i comptable. Les dues noies han fet tots els estudis aquí.

La televisió està encesa a tota hora els caps de setmana. No hi ha diaris; però sí alguna revista.

Més que la cultura, valoren la feina. No estan pas preocupats per a tenir més estudis. No tenen expectatives culturals.

Ambit laboral

Allà només van treballar al camp.

El noi, a través d'un cunyat aquí treballa a una fusteria, després a una casa d'electrodomèstics sempre eventual i després a una empresa d'ascensors on encara hi treballa, fix i assegurat des de fa 7 anys. Quan vingué a Barcelona tenia 18 anys.

La noia gran va treballar un temps a la casa inter. Com que va plegar la casa, es troba a l'atur.

La noia petita treballa al bar del promès.

El pare va treballar 6 anys al Cercle Artístic de Barcelona com a porter i als 62 anys es va jubilar.

Habitatge

El pis és de 35 m² amb una petita terrassa interior. No té gaire llum. És acollidor però amoblat de manera molt poc funcional. De lloguer i paguen actualment 5.000 ptes/mes. Com que són de renda limitada, l'amo els ha posat a la venda; si poguessin, ja el comprarien.

Té tres habitacions i els electrodomèstics normals, sense ascensor ni porteria.

Ian tingut molts problemes amb la conducció d'aigües i les cloaques; atravessen les habitacions per sota les rajoles i, quan plou, han d'estar alerta on sortirà l'aigua. I quan fa molta calor, el terra de les habitacions transpira i està sempre humit. Fa poc van arreglar els desaigües i ara no és tan greu. Van lograr desviar les tuberies.

Hi ha unes noies que viuen a prop i que queden per sota el nivell del carrer, quan hi ha una escapatòria de les clavagueres, "tenían que sacar la mierda a cubos".

Canviaran si els hi toca la quiniela.

Qualitat de vida

La mare està sempre a casa amb els fills. Al fill gran, la feina del qual no és perillosa, l'hi paguen un plus de perillositat. Ha tingut quatre vegades accidents laborals. Ell diu: "tot és qüestió d'acostumar-s'hi i d'anar aprenent on no has de posar la mà".

Al noi només el preocupa que l'acomiadin de l'empresa; des de fa cinc anys, només pots pensar en continuar i res d'ascendir. Obeir, aguantar i callar, altrament fora.

Catalunya

L'idioma familiar és el castellà. Tots entenen el català menys el

CB

Dades familiars

Es un matrimoni de 53 i 51 anys respectivament amb un fill de 18.

Procés migratori

La mare tenien al poble terres arrendades i el pare vingué amb tota la seva família quan tenia 7 anys.

El pare tenia una germana aquí i vingué perquè no tenia treball. La mare va venir a servir.

L'avi del pare era de Girona i la mare tenia un oncle embarcat i casat amb una catalana.

Donada la situació, havien de tenir un contacte de treball o algun familiar que els reclamés; és per això que va anar primer de tot a casa l'oncle. Això era l'any 1935.

Estudis i cultura

Al pare, com que el primer dia d'escola el mestre li va picar els dits, li va donar un cop de pedra i ja no hi va tornar. Els pares saben llegir i escriure i gràcies.

El fill té els estudis primaris i va fer un curset a la Creu Roja.

El pare el MUNDO DEPORTIVO el llegeix sovint i la mare diu que no té temps. Ella només escolta la ràdio. L'únic que llegeix algun llibre és el fill.

Els fills s'han conformat amb el que tenen,

Ambit laboral

La mare va treballar al camp abans de venir i aquí va estar servint sempre a la mateixa casa i, després de casada, va anar a fer feines.

El pare sempre ha treballat de transportista i va ~~traballar~~ ^{estar a la planilla} uns anys de Standard Electrica. 27 anys de transportista. El fill també treballa del mateix.

Actualment, el pare treballa per lliure i, abans d'ésser xòfer fou carreter amb un amic del barri. Està content de la seva trajectòria i, si li tornessin a proposar, ho tornaria a fer.

Habitacle

Els pis és de lloguer. 60 m² i instal.lacions normals.

Tenen porter automàtic; però no ascensor. En el preu del lloguer hi entren les despeses de l'escala (3.200 ptes/mes). Renda limitada.

Per a ells, l'únic inconvenient del barri és la delinqüència. (Els hi van robar fa un any).

Qualitat de vida

El pare va en metro i la mare amb autobús.

Tenen bona relació amb els veïns. Només van tenir problemes amb la portera quan en tenien: els va denunciar al jutjat per venjança amorosa de la seva filla (a aquesta li agradava el fill gran dels entrevistats).

No fan habitualment vacances i, quan poden, van un cap de setmana al poble de Múrcia (un convent de freres franciscans). La mare és molt devota de la "Virgen de las Maravillas" del poble del marit.

A l'hora del lleure, els pares passegen i el fill se'n va en moto.

Catalunya

Parlen habitualment el castellà; però tots parlen el ~~castellà~~ i la mare el gallec. Al pare, quan va pels pobles de Girona, parla habitualment el català; però aquí "le hace corte". Ningú a la casa sap escriure en català.

Estan enamorats de Catalunya i la consideren molt. Els hi agradaria viure en un poble de Catalunya.

Salut

Estan apuntats a l'Aliança. Ho cobreix tot menys les medicines.

Van cotitzar al SOE durant 27 anys; però quan van començar la botiga, es van apuntar a autònoms.

CB

Dades familiars

Molts membres: l'avi de 73 anys, la mare de 48, dos nois de 23 i 10 anys i tres noies de 23, 17 i 17 anys. La de 23 està casada.

Procés migratori

La mare és de Tarragona i fa 19 anys que viu a Barcelona. No els hi agradava el poble.

Estudis i cultura

Els germans tenen els estudis escolars mínims. La mare, res.

Els germans llegeixen llibres i tebeos.

S'escolta la ràdio i la televisió.

Ambit laboral

La mare fa la netja a un restaurant. El pare(?) era paleta.

Dels germans n'hi ha que treballen a la perruqueria i altres que ho fan de pastaler i camarer.

Qualitat de vida

Fa temps que no hi van de vacances. No són gent de sortir.

La mare és lúnica que baixa al centre a comprar.

Habitatge

La mare va viure al carrer Diputació 2 o 3 anys i després, des de fa quatre anys que viu al Carmel.

L'avi vivia aquí des de fa temps; però el pis és de l'àvia. L'avi en fa 22 d'anys que hi viu. Aquests avis eren d'Almeria.

Catalunya

Entenen el català i el llegeixen una mica. La mare el llegeix bastant bé.

No li agrada ni li deixa d'agradar estar a Barcelona. No li permeten d'anar-se'n a Almeria. Ella no hi aniria.

Salut

Usen la castilla SOE. Tenen una cosina que no està bé dels nervis. Va fer un ingrés a Tarragona; però ara està a fora.

CB

Dades familiars

Matrimoni molt gran de 74 i 79 anys respectivament i una filla de 43.

Procés migratori

Fa 57 anys que resideixen a Barcelona i van venir de San Roque. Primer van venir ell i el fill i després ~~xx~~ la dona i la filla. El fill ja és mort.

Van venir per causa del seu fill que li agradava el camp. De fet, ni tenien ni deixaven res. La seva dona no volia venir i ara no en vol marxar.

Estudis i cultura

Ell va aprendre alguna cosa durant la guerra; però els fills sí que van anar a l'escola. El fill inclús sabia francès.

Ambit laboral

Tenen una botiga allà mateix. La filla es va casar amb un "bellota" (de Badajoz) i el seu marit va fer de peó: 4 anys, 8 anys i 3 anys.

El pare fou corredor ciclista i encara ho enyora.

Habitacle

Han viscut al carre Unió i després al Carmel. Més tard, es comparien un terreny al mateix Carmel on hi edificarien el pis i la botiga.

La casa (5 per 13), no té ascensor. Els electrodomèstics són els normals.

Qualitat de vida

Al centre de Barcelona hi han anat molt poques vegades.

Des diaris, des que costen más d'un duro no n'han llegit mai cap. S'entretenen amb la ràdio i la televisió.

Van amb l'autobús i amb el metro i, quan no n'hi ha, van a dormir perquè "la noche es para dormir y el día para descansar".

El pare va ésser dos anys sargent a la guerra i un de cabo amb la República. Va tenir un bar a La Línea (durant la guerra). Va ésser forner, cuiner, va cavar i va estar 8 anys guardant vaques. Eren tres germans i una germana.

Tenen una bona relació amb el veïnat.

Les vacances les passen a la terra amb els germans quan hi van.

Catalunya

Quan l'home va venir tenia 49 anys i, treballant a la construcció, molts termes eren en català. Ells ho ho entenia i ara encara va malament.

Salut

Seapre han anat al metge de capçalera personal i no hi ha hagut mai una falla. "Els bojos han d'estar al manicomi".

CC

Dades familiars

Dos avis de 76 i 73 anys amb una filla de 50 anys. Tenen fills que van des de 50 a 34 anys.

Procés migratori

Vivien a Salamanca i treballaven a una fàbrica. Van venir fa 30 anys perquè no hi havia treball. Ho passaven malament.

Primerament va venir el marit i un noi i es van instal·lar a una barraca, després van venir la resta.

Estudis i cultura

Saben llegir i escriure; però la filla sap una mica més, no massa. Els altres fills van anar al col·legi fins els 14 anys.

Ambit laboral

La noia treballa de caixera a un pàrquing i els pares són jubilats, encara que a ella no li paguen encara la pensió.

Habitatge

La casa té planta i pis; ella viu a baix i el marit a dalt: estan separats. "El quería trear a una mujer".

La filla que treballa les tardes de caixera li arregla la casa. Només tenen nevera i televisió.

Qualitat de vida

Amb els veïns "se llevan bien". No van al cinema i onlloc "porque no hay dinero"

Catalunya

No entenen el català; però els fills parlen les dues llengües. Els hi agradaria saber-ne.

Estan contents de viure a Barcelona.

"Me gusta más mi tierra; pero aquí no falta el trabajo".

Als fills no els hi agrada Salamanca perquè no hi ha feina.

Salut

La dona té bronquitis asmàtica. Al marit el va agafar un tranvia.

Van normalment al SOE; però també a la medicina privada.

Parlant dels manicomis: "Que no me toque ir. El que va es porque lo necesita". "El loco es un peligro" "Un peligro muy grande porque no sabe lo que hace".

CC

Dades familiars

Matrimoni de mitja edat: 55 i 52 anys respectivament. Tenen dos nois de 16 i 15 anys.

Procés migratori

Tots són de Granada i fa sis anys que han vingut al Carmel.

Allà treballaven el camp; però com que no tenien prou mitjans econòmics, van decidir venir a la recerca de millors condicions de vida i de treball perquè allà tampoc tenien feina.

Es van establir en aquesta casa perquè la portera és una cunyada.

Estudis i cultura

Els pares van anar a l'escola al poble; però la guerra els va interrompre la seva escolarització: saben llegir i escriure.

Els fills han estudiat a una escola del Carmel continuant el que havien començat a Granada.

Ni llegeixen, ni ~~veuen~~ ^{escullen} gaire la ràdio ni la televisió i els nois posen discs d'aquells tan cars ("porque estan desesperados").

Ambit laboral

Des que han arribat, no han pas trobat feina. Tots estan a l'atjar i sort que la mare s'ocupa de la porteria.

Qualitat de vida

Mai surten del barri i no han estat mai a Barcelona. Una vegada van anar a un metge a la Meridiana i van fer el transbordament a la plaça Catalunya; però no la coneixen. Tampoc han vist mai el mar.

Els fills sí que hi van al centre.

Només té lliures els diumenges i els utilitza per a la neteja de la casa.

Cada any van a Granada per les vacances.

Catalunya

La seva terra els estira; però "vaya!!" Allà quasi no hi tenen família (només una germana).

Els hi agrada el català i l'entenen. Al migdia escolta els programes de català i els hi agrada molt. Catalunya és Espanya i no es sent estranya a Barcelona.

Salut

Si estan malalts, van a la Seguretat Social i n'estan contents. Mai han anat al metge privat.

CC

Dades familiars

Són tres germans que viuen junts i aproximadament tenen entre 60 i 65 anys.

Procés migratori

Són de Múrcia i ara fa 40 anys que viuen al Carmel. Es a dir, vingué la germana gran a la postguerra perquè la situació era molt precària.

Ambit laboral

En arribar, es posen a treballar ella i la seva germana fregant per les cases. Però s'acaba el treball perquè ella té reuma i mala circulació; pateix molt del sistema nerviós i li fan mal les cames. El germà, a més, és paralític d'un costat i li afecta a una cama.

Viuen de la caritat: l'Ajuntament els hi paga per menjar; però no en vol dir la quantitat. Fa feines a la residència:

Habitacle

No surten mai de casa. La casa és una torreta amb jardí molt bonica i tot molt ben cuidat per la germana. Tenen televisió.

Qualitat de vida

La relació amb els veïns és molt llunyana. Es coneixen. "Jo no em fico amb el barri i el barri que no es fiqui amb mi."

No tenen més familiars a Barcelona. Quan es refereix a la ciutat diu "això que en diuen Barcelona".

Catalunya

Es consideren més de Barcelona que de Múrcia.

CC

Dades familiars

Matrimoni jove de 33 i 21 anys, amb un nen de 18 mesos.

Procés migratori

Ell és de Cuenca i ella d'Almeria. Respectivament fa 20 i 5 anys que vingueren a Barcelona i que viuen al Carmel.

Per part d'ell a Cuenca només treballava la seva mare cobrant 200 ptes al mes i eren tres germans. Ella va venir perquè la seva mare estava a Barcelona. El pare d'ell treballava a Barcelona a la companyia de la llum i van venir tots plegats. Com que era encara un nen, no va pràcticament notar el canvi.

Estudis i cultura

El marit té el certificat d'estudis i, a més, va fer uns cursets per a cel·lador al SEREM en règim nocturn. Ella sap justet llegir i escriure.

La televisió la veuen poc precisament per estalviar i al marit l'hi agrada la ràdio i llegir.

El que necessiten és treball i no cultura.

Ambit laboral

Ell ha tingut sempre treballs eventuais i, inclús, a una obra el van assegurar. Ha treballat a una botiga i a Mercabarna. Ara té el carnet d'atur; però no cobra. En canvi cobra 5.500 ptes per invalidesa de la Direcció General de Serveis Socials.

Tenen una assegurança pel pare i pel nen.

Habitacle

Es una barraca que, pels tres ocupants, no està malament. Dues habitacions, cuina i menjador. Tenen televisió i cuina.

Voldrien certament canviar; però és impensable perquè, malgrat tot, les vivendes socials són cares.

Qualitat de vida

Si no és per anar al metge pel nen, no surten. Cuiden plantes.

Relació amb els veïns molt bona.

Catalunya

Parlen el castellà i el marit entén el català.

Si tinguessin treball i habitacle, no s'ho pensarien pas dues vegades a tornar a la seva terra.

Salut

Compten amb l'ajuda mèdica de l'Ajuntament pel pare i pel nen. Per la mare s'acullen a la beneficència de l'Hospital Clínic.

CC

Dades familiars

Matrimoni amb un nen de 7 anys.

Procés migratori

Fills de Jaén, fa 15 anys que viuen al Carmel. Allà treballaven a sou al camp.

En arribar, el marit es posa a treballar de guàrdia d'obres i ella feia feines per les cases sense seguro.

Ambit laboral

la dona es desplaça a Barcelona per la feina tres dies la setmana. El marit està aturat de la construcció i cobra de l'atur.

Habitacle

Es un pis petit de 40 o 50 m². Ben cuidat i net. El nen fa la bàsica i va a una escola privada.

Qualitat de vida

Les compres les fan al barri i el treball a Barcelona sempre amb transport públic.

Quasi no es parlen amb els veïns.

Ambit laboral

Van venir per causa de la misèria. Fa 29 anys que va venir la parella i, en arribar, s'instal·len directament al barri del Carmel. Primerament, una barraca, després autoconstrucció.

Els aventatges més importants és que van trobar feina i es van fer la casa. "Aunque ahora la vida es muy triste, aquí con el paro que hay: todos tienen malhumor".

Estudis i cultura

Són analfabets. Veuen molt la televisió i escolten molt la ràdio. No es llegeix. No tenen cap nivell de consciència i tot s'explica per la misèria que es passava en aquella època.

Catalunya

Es parla el castellà; però l'entenen el català. Catalunya és Espanya.

Salut

Van al SOE.

Parla d'una cunyada; però... "no quiero hablar".

CC

Dades familiars

Matrimoni ~~xxx~~. La mare d'ella, una noia de 15 anys i un nen de 10.

Procés migratori

Els pares d'ella van emigrar primerament d'Andalusia (fa 34 anys). Va venir després ella amb les tres germanes. Els dos germans ja van nèixer aquí. El camp estava molt malament i aquí hi havia molt treball.

En arribar, s'instal·len a les barraques de Montjuich i fins que es casa no es trasllada al Carmel a viure amb la seva sogra. Després es canvia de casa i se'n va viure amb el marit, els fills la seva mare i el seu pare (ara, el pare és mort i la mare encara viu amb ella).

La família d'ell també vivien a Andalusia; no tenien diner i es traslladen a Barcelona. El seu pare va morir a la guerra i, en quedar la mare sola, no el porta a l'escola i el posa a treballar tot seguit al camp.

Quan ve a Barcelona, van directament al Carmel.

Ambdós estan contents del canvi i no volen pas tornar al poble; de fet, no hi ha res que els estàri. "Los 34 años pasados en Catalunya nos hace sentir catalanes".

Estudis i cultura

Ella va anar a l'escola dins els 11 anys. A unes monges de la plaça Sanllehy. Des d'aleshores ja es posa a treballar. Ell és analfabet.

La nena està estudiant auxiliar administrativa i el nen està fent EGB; ambdós en col·legis públics o subvencionats.

La nit es veu la televisió: telediari i alguna pel·lícula. La ràdio els hi agrada més. No llegeixen.

Ambit laboral

El pare és guixaire i, a vegades, té alguna feina a Piera. Ara porta tres anys a l'atur i un i mig que no cobra.

Ella fa feina per les cases de vuit a tres.

La nena, donada la situació econòmica, segurament que haurà de deixar els estudis l'any vinent. L'àvia cobra una pensió de viudetat.

Habitacle

Casa molt il·luminada i espaiosa: quatre habitacions, menjador, cuina, bany i sala d'estar.

De cara a l'exterior la casa està malament i les escales molt destortalades. Ni hi ha ascensor ni porteria. Ni ha els electrodomèstics normals.

Paguen de lloguer 3.600 ptes/mes. Ara els volen treure perquè l'amo vol l'habitacle per una seva filla. Ja han buscat advocat.

Qualitat de vida

Van sempre en autobús: pel treball i per a comprar. Baixen molt poc al centre perquè diuen que s'ofeguen i hi ha molta contaminació.

Al Carmel s'hi troben molt bé i els hi agrada el barri: es respira aire pur i és més sa. Els hi agrada la vista de Barcelona des del barri.

No es relacionen massa amb els veïns.

Tampoc surten de vacances perquè quan no treballa ell, treballa ella. A vegades van a Piera que la mare d'ella hi té una caseta de dues hab. No surten de casa i només al parc Güell o al futbol.

Catalunya

Parlen castellà. El nen aprèn el català. Els pares l'entenen però no parlar-lo.

Es saben integrats a Catalunya i prefereixen estar aquí que al poble. No hi tornarien mai al poble. Catalunya és certament Espanya.

CC

Dades familiars

Es un matrimoni gran de 79 i 66 respectivament.

Procés migratori

Són de la província de Jaén. Allà tenien terres i ja estaven casats. Ell era vidu i tenia tres fills i encara van arrebregar un fill de la cunyada. Van venir per causa de la misèria.

Quan van venir, fa 29 anys, van directament al barri del Carmel on, abans d'allotjar-se a l'habitable actual, van viure a dos cases més; la primera una barraca i la segona d'autoconstrucció que és la que ocupen en aquests moments.

L'aventatge més gran d'haver vingut és que ara tenen un eixopluc.

Estudis i cultura

No tenen estudis. Veuen molt la televisió i escolten molt la ràdio. No llegeixen.

Ara consideren que són ja vells i que tot està molt trist per causa de l'atur.

Ambit laboral

Allà treballaven el camp. El marit va fer de vigilant nocturn i ara és pensioniste cobrant 20.000 ptes al mes. Anava a Barcelona amb l'autobús.

"Lo que teníamos que hacer, ya está hecho. Nos hemos hecho una casa".

Habitatge

La casa és petita (50 m²) i no hi ha indicadors de benestar.

Qualitat de vida

Tenen cotxe; però tot ho fan dintre del barri. No van enlloc.

Catalunya

Parlen el castellà; però entenen el català.

Estan convençuts que estan a Espanya. "No ens sentim extranys a Catalunya". "Aquí és la nostra terra".

Salut

Van al SOE sempre: hèrnia, vesícula biliar i pròstata.

La dona té problemes de circulació i quasi no pot caminar. Està en tractament.

Hi ha una germana de la dona a Sant Boi; vivia a Jaén i quan va venir es posà malalta. Ara ja fa 26 anys que està ingressada i porta 14 anys sense enraonar. Estant contents del manicomi i era necessari tancar-la perquè està molt malament.

NCTA: els fills casats viuen tots a Barcelona. Cap d'ells va estudiar. els anys: 36, 35, 30 i 28. Als 10 anys ja treballaven i ara tenen els oficis (SEAT, pintor). Parlen perfectament català.

CC

Dades familiars

Es una dona sola de 85 anys. Un dels fills té al costat una botiga de queviures. Va tenir quatre germanes més petites que ella; però són totes mortes. Té actualment quatre fills: dos a França i dos a Barcelona. Només un viu al barri. El marit va morir fa set anys.

Procés migratori

En fa 66 d'anys que viu a Barcelona i 61 al Carmel.

Treballava de camperola, visquent en la misèria amb el seu pare i la seva madrastra. No tenien terres pròpies.

Va venir amb l'esperança que aquí es guanyaria la vida servint. Les terres on treballava (Salvacafete - Conca) eren improductives. Les tenien arrendades i en pagaven més que no en collien.

Com que era la germana gran, fou la primera que va venir; per aquell temps venia molta gent cap aquí a Barcelona. Les altres germanes vingueren quan ella es va casar als 24 anys i el pare i la madrastra no van arribar a venir.

Va treballar a vèries cases i arreu la tractaven malament.

Quan feia un any que s'havia casat, van començar a comprar a plaçaments el petit terreny on ara hi ha l'habitable. S'hi van fer una barraca i eren allà quan la gran nevada de Barcelona. "Ens pelàvem de fred, però com que érem joves...".

Estudis i cultura

Es analfabeta. Alguns dies escolta la ràdio.

Ambit laboral

Cobra una viudetat del marit que havia treballat a la pedrera de Can Baró.

Habitatge

L'hi demanen la contribució de dos carrers: 80 mil i 124 mil i en fa 7 o 8 anys que paga mil pessetes mensuals per un carrer.

Es de propietat i sense pisos. Té dues habitacions.

Qualitat de vida

No surt del barri: passeja i surt al parc. El seu mitjà de transport és el bastó.

Coneix la vida i miracles de tots els veïns de la barriada.

No fa vacances perquè "els meus fills són esclaus de la feina".

Catalunya

Parla el castellà. Entén el català però ara menys que abans. Ho respecte però "jo no sé de races i colors".

No se'n aniria. Quan hi va viure fou d'almoines i ja no li queda ningú.

Salut

Es va trencar un peu i va anar a l'Hospital de Sant Pau. Va pagar 35.000 pessetes.

Ara té cartilla de pensionista. L'any passat va tenir un eccema i, com que al SOE no n'hi feien cas, va anar al particular. Es queixa de la manca d'atenció al SOE.

Al seu pare van tenir que dur-lo al manicomi de Cienpozuelos (Madrid) i els van amenaçar que, si passava alguna cosa... fins i tot la guàrdia civil.

CC

Dades familiars

Nucli integrat per quatre membres: el matrimoni d'uns 45 anys, un fill de 20 i una noia de 16. Els pares són oriunds de Màlaga i ja fa uns 21 anys que resideixen a Barcelona havent vingut directament al Carmel. El marit es dedica a la conservació d'ascensors i té la categoria de peó; la muller es dedica a les feines de la casa. Ni l'un ni l'altre saben gaire; justet llegir i escriure.

El noi es troba aturat i abandonà l'EGB a setè; la noia, en canvi, està fent el segon curs de formació professional administrativa a les Siervas de San José de Vallcarca. Ambdós han nascut ja a Barcelona.

Procés migratori

El pare a Màlaga era "jornalero" i treballava un dia de cada 20. La mare, per la seva banda, ajudava a les feines del camp com tots els joves del seu país. Decidiren trobar un lloc per a guanyar-se la vida i és per això que vingueren a Barcelona.

Només casar-se, van fer les maletes i aquí a Barcelona només coneixien un germà del marit que fou el que va provocar la seva vinguda.

Aquí, almenys, troben que poden viure, puix que tenen feina. Tampoc no han tingut cap problema d'adaptació perquè tots els veïns són així mateix immigrants.

Estudis i cultura

Els pares no van anar efectivament a l'escola i és per això que tan sols saben llegir i escriure a la seva manera. L'habitual al seu país era d'ajudar al camp ja de petits.

L'única que realitza estudis és la nena i encara diu que vol deixar-ho perquè no li agrada. De moment, va a l'escola amb l'autobús. Amb tot, a la filla, encara que està segura que ho deixarà enguany, estaria contenta d'acabar la rama administrativa almenys per a tenir un títol.

Els dos fills escolten molta música tant amb radio-cassettes com amb tocadiscs; però mentre la filla llegeix llibres d'aventures, d'amor i de misteri, el fill no agafa un llibre "ni per receta mèdica".

La tele la veuen per la nit i encara només en programes determinats, sobretot pel·lícules.

Ambit laboral

El pare, tot just arribat, es posà a treballar amb el seu germà en la conservació d'ascensors i sempre ha estat assegurat. El fill, per la seva banda, treballà quatre anys d'aprenent de planxista i també estava assegurat; ara ja fa mig any que està aturat.

La feina del pare presenta un considerable risc, doncs treballa en el forat de l'ascensor engrassant les barres. Inclús no fa gaire temps que va morir un company seu. Creu precisament que la seva feina no està pas ben pagada. Cada dia van a un edifici diferent fent ús normal del transport públic.

Es per tot plegat que, si pogués, canviaria de feina. Fa uns anys li proposaren d'ésser cel·lador de la Residència de la Seguretat Social; però semblantment que d'altres propostes, es va quedar en res i en aquests moments ja no es fa il·lusions.

Habitacle

La casa està registrada a l'Ajuntament com "barraca" i és per això que no paguen res a part de l'aigua i la llum. Amb el temps, ells mateixos l'han anat arreglant i ara és tota d'obra i ara es troba força acondicionada (enrajolada, empaperada i amoblada).

Té entre 40 i 45 m² i consta de tres minihabitacions. Potser el pitjor és que no tenen accés a les clavegueres i tot va a parar a un pou ~~sanat~~ mort. És una vivenda unifamiliar i disposen de tots els

CC

Dades familiars

Família de sis membres: el matrimoni amb una mitja d'edat de 40 anys, oriunds de Màlaga i quatre filles que tenen les edats següents: 16, 14, 12 i 5 anys, totes elles nascudes ja aquí. Fa 19 anys que resideixen a Barcelona i uns 10 que són al Carmel.

El pare és peó de la construcció i realitza feines esporàdiques; la mare, per la seva banda, fa les feines de casa. Cap dels dos tenen estudis i són pràcticament analfabets.

Les filles, en canvi, totes tenen estudis; les dues grans el certificat d'estudis primaris i es troben a l'atur i de les petites, l'una fa la bàsica i l'altra encara va a la guarderia, freqüentant escoles primades. La noia gran, està cursant la formació professional.

Procés migratori

En el país d'origen, només tenien la casa en la que vivien i la misèria fou la motivació principal de la seva migració. Van venir ambdós fa 19 anys i aquí, almenys, han trobat una feina més o menys esporàdica, encara que pateixen molt de la diferència de costums, de cultura, etc.

Estudis i cultura

Els pares no han anat mai a l'escola i, en canvi, les filles totes han seguit l'escola i, inclús, la més gran està estudiant el primer curs de formació professional.

La televisió la tarda i el vespre per la mare i les nenes i ràdio Barcelona pel marit a la nit i el migdia són els únics mitjans d'aculturació d'aquesta família, puix que no tenen ni llibres ni tan sols revistes.

Ambit laboral

A la terra d'origen aquesta família havia treballat al camp i a la construcció. En arribar aquí, continuà el treball de la construcció, passant després a una fàbrica i, actualment, com que té el carnet d'atur, treballa en obres esporàdiques a la construcció.

Habitacle

Es una planta baixa d'uns 100 m² amb humitat i molt poca llum. Els electrodomèstics normals (televisió, nevera i rentadora) i un automòbil per a sortir els dies festius.

Qualitat de vida

Normalment, no surten pas del barri i aprofiten l'avinantesa per a criticar durament l'escassetat de serveis de transport i, per altra banda, mantenen una relació amb el veïnat completament normal.

Per les vacances se'n van al poble.

Catalunya

Tornarien a la seva terra si poguessin perquè com la seva terra no hi ha res. Amb tot, encara que entre ells parlin habitualment el castellà, el marit parla el català i la dona i les filles l'entenen sense dificultat; i, a més, els hi sembla bé que a l'escola s'ensenyi el català.

Salut

Estan afiliats al SOE; però en tenen moltes queixes per causa de la deficiència de l'assistència mèdica, sobretot en el cas d'una urgència.

Judicis generals

Es queixen molt de la manca de parcs públics al Carmel, sobretot considerant la densitat de la població que l'habita.

Desitjarien també més possibilitats d'accés a les escoles estatals o municipals; és per aquesta raó que les nenes han d'anar a l'escola

CC

Dades familiars

Consta de quatre membres, el matrimoni que tenen un promig de 43 anys, un fill de 15 anys i una filla de 12. Els dos petits estudien l'EGB a una escola privada.

Ambdós pares són fills de Galícia de la província d'Orense; el cap de família està aturat i es dedica a la venda a comissió i la mare té un petit taller de modisteria a casa seva. Ambdós tenen només estudis primaris i des de sempre que viuen al Carmel: fou el seu primer assentament ara fa ja aproximadament una vintena d'anys.

El marit és més gran que la muller.

Procés migratori

Tant el marit com la muller vivien al camp, de terres pròpies i van tenir que deixar l'escola per a anar a treballar.

El motiu de la seva migració rau en el fet que molta gent de la seva terra va marxar a l'extranger, perquè havien de "buscarse la vida".

El primer que es va desplaçar fou el marit i, al cap de cinc anys, ho va fer ella; precisament l'home retornà a Galícia per a contraure matrimoni. Es per això que els dos fills són nascuts a Barcelona.

Com es viu la situació aquí? La resposta és ben simple: si el marit tingués treball, estarien bé aquí; però realment la situació és dramàtica perquè efectivament aquí no tenen feina i allà no poden tornar-hi per manca de seguretat.

Estudis i cultura

Es va anar a l'escola només fins els 9 anys. La mare és una amant de la ràdio, sobretot les novel·les (el matí "radio-reloj" i la tarda ràdio Barcelona; després torna a canviar per a sentir flamenc). Per altra banda, la televisió per la nit i li agraden les pel·lícules.

El pare, per la seva banda, és un amant del futbol; el fill del tocadiscos i també de la televisió.

Llegeixen revistes, si els hi regalen; però als fills no els agrada gens llegir.

La mare confessa que, si pogués, estudiaria; però considera que no té temps.

Ambit laboral

De treballar tots dos al camp a Galícia, el cap de casa va fer de repartidor un temps a l'arribar aquí, passant posteriorment a inspector de repartidors. Ara ja fa cinc anys que s'ha quedat sense feina i es troba a l'atur. Com que es dedica a la venda en comissions, té el greu risc d'estar constantment al volant de l'automòbil. Es per tot plegat que aquest home tornaria a la seva terra sense pensar-s'ho.

La mare, per la seva banda, cus a casa i li agradaria fer una altra cosa; però bé s'han de guanyar la vida.

Habitacle

La casa és de lloguer. Es una torre de planta i pis amb dues vivendes; la nostra viu a la planta baixa. Paguen de lloguer 1.800 pessetes mensuals. Té quatre habitacions i els electrodomèstics normals. De totes maneres, és una torre molt vella de construcció.

De fet, tots estan d'acord en dir que canviarien desseguida sense pensar-s'ho massa si fos veritablement per a millorar.

Qualitat de vida

Encara que tenen cotxe, no surten i sempre s'estan a casa. La relació amb el veïnat és bona i no han tingut cap mena de problemes.

No surten de vacances; només, de tant en tant, van a veure a la mare d'ella al poble.

APENDIX II

Síntesi de les 10 entrevistes realitzades al
CENTRE D'ASSISTENCIA PRIMARIA
del barri del Carmel.

NOTA: Cada entrevista va precedida de dues lletres que serviren per la classificació prèvia de cadascun dels qüestionaris. La primera es refereix al nivell cultural (A= elevat; B= mig; C=mòdest) i la segona al nivell socio-econòmic.

AC

Dades familiars

Una vídua de 76 anys (el marit morí el 1949) amb tres fills grans: una noia casada de 48 anys i amb cinc fills, un noi de 45 solter i un altre noi casat amb tres fills. Total 14 persones.

Procés migratori

Tots són catalans i nascuts a Barcelona.

Estudis i cultura

El pare era universitari i la mare ha fet el batxillerat. Els fills, menys un, tots tenen carrera universitària.

Han fet desplaçaments per causa dels estudis.

Es llegeixen revistes i llibres a casa i es veu la televisió.

Ambit laboral

La mare cobra una viudetat, la noia gran està aturada així com el fill solter. El tercer es dedica a la compra i venda i té molts problemes econòmics. Fins fa dos anys tots tenien treball fix i és a partir d'aleshores que comencen els problemes econòmics i el flagell de l'atur.

Actualment, només hi ha un fill que treballi: viatja molt a Alemanya.

Aquesta situació els té molt angoixats i estan visquent una situació real de penúria econòmica a la qual no hi estaven gens acostumats.

Habitacle

La casa és de propietat i és el segon domicili que tenen a Barcelona. El canvi fou degut a una millora real. La família és de l'alta burgesia vinguda a menys d'una forma aparatosa. Actualment, necessitarien una vivenda amb més espai.

La casa és una torre molt gran amb tres plantes de les que tenen llogada la tercera. Hi ha un jardí i disposen d'electrodomèstics indispensables.

Qualitat de vida

surten molt del barri. El que treballa, per causa de la feina, usa l'automòbil particular. Van a Barcelona per compres i els nets pels estudis.

Disposen d'una segona residència al Maresme.

Salut

Van tant a la medicina pública com la privada. El fill solter té una malaltia mental per la qual ha fet varis ingressos psiquiàtrics. Actualment, està atès al nostre centre.

Porta un historial llarg d'urgències i ingressos perllongats.

BB

Dades familiars

El matrimoni, de 48 i 47 anys respectivament, el fill gran de 21 anys i el petit de 19.

Procés migratori

Són catalans.

Estudis i cultura

Tots han anat a l'escola pública i han assolit els estudis primaris. Llegeixen el diari i veuen poc la televisió i senten poc la ràdio.

Ambit laboral

El pare treballa de mecànic en un taller petit del mateix barri. El fill gran d'administratiu en feines i contractes eventuais; però actualment està fent la mili.

El fill petit treballa en un taller protegit des dels 16 anys. És una escola especial privada.

Habitacle

La casa és de propietat amb quatre habitacions i els serveis mínims. Sempre han viscut al Carmel.

Qualitat de vida

Van molt poc a la ciutat i sempre amb transport públic. Tot procuraren resoldre-ho al barri.

El matrimoni està integrat en una associació de nens deficients i observen molta ajuda mútua.

No surten, encara que els fills ^{no fan} ~~surten~~ els diumenges amb els amics.

Catalunya

El pare sempre ha parlat el castellà i, encara que són catalans, ni es llegeix ni s'escriu. De totes maneres, tenen una clara consciència d'ésser catalans.

Salut

Sempre acudeixen a la medicina pública.

Tota la seva vida gira entorn ^{de} buscar millores pel seu fill deficiënt: millors tallers protegits, ajut estatal...

La família és molt col.laboradora i viu amb ver~~a~~ad^a ansietat el problema.

BB

Dades familiars

Família de quatre membres, encara que efectivament són tres.

El pare, que té ara 49 anys, està treballant a França; la mare en té 48 i fa les feines de la casa; un noi de 16 anys i una noia de 13.

Procés migratori

Els pares són oriunds d'Extremadura i fa 17 anys que van venir per dues motivacions: la misèria en la que vivien i per la necessitat de tenir més.

Van arribar aquí i després naixeren els fills.

Tenen la idea de tornar al poble, perquè, com que el pare treballa a França, els agradaria entornar-se'n al poble.

Estudis i cultura

Els pares van fer els estudis primaris en escola pública allà al poble. De totes maneres, es van quedar amb això.

Els fills, en canvi, han fet tota l'escolaritat i, en aquests moments, el noi està fent formació professional i la noia puericultura ambdós en escola pública.

La televisió la veuen molt poc, i no llegeixen massa.

Parlen d'anar-se'n perquè allà hi tenen una casa de propietat i tots els seus familiars.

Ambit laboral

Al poble eren pagesos. L'emigració es feu per etapes: primer el pare que troba un treball fix i, després de fa tres anys, comença el camí de l'eventualitat fins que ha de marxar a França.

La mare no ha treballat de forma fixa. Abans de casar-se, feia feines.

Habitacle

El pis és de lloguer i se'l veu molt ben cuidat. Tenen nevera i televisió.

Les perspectives de futur són les de voler tornar al poble.

Qualitat de vida

Tant les escoles, com les compres, com la sanitat les resolen al barri. Només surten a Barcelona per compres i de forma esporàdica.

No fan vacances.

La mare no es belluga de casa; però els fills tenen amics pel barri.

Catalunya

Es parla el castellà; però els fills volen estudiar el català.

Es consideren i són catalans.

Salut

Van a la medicina pública. Hi ha hagut dos avortaments i hi han anat sempre a la medicina pública.

La mare ha estat ingressada quatre vegades en centres psiquiàtrics i ara és atesa al nostre centre.

Dades familiars

Es un matrimoni gran de 64 i 63 anys respectivament. Tenen dos fills casats a Barcelona i que viuen ja pel seu compte.

El marit és pensionista i la muller fa feines a una casa.

Procés migratori

Oriunds de León, ja fa 13 anys que van venir a Barcelona. Allà tenien terres i bestiar; però les coses no anaven prou bé. Per altra banda, tenien un germà a Barcelona que els hi comentava que aquí hi havia feina i que es vivia millor que a la seva terra i, al final, decidiren venir cap aquí.

Vingueren tots i, tot seguit, van trobar feina: el marit a la construcció i la mare fent serveis de neteja. Sempre han viscut al barri.

Malgrat la manifestació explícita de que aquí estan contents, no deixen d'enyorar molt les relacions del poble. "Aquí, si vols parlar amb algú, has d'anar al barri i, si no t'agrada beure, no parles amb ningú".

Estudis i cultura

Són analfabets i no van fer estudis perquè "això és pels rics".

Tota la seva distracció és veure la tele, escoltar la ràdio i fer moltes passejades.

Ambit laboral

El camp i la construcció, allà i aquí, han estat les seves feines.

Habitacle

La casa és ~~de~~ propietat i val a dir que és molt cuidada.

Qualitat de vida

Des que van venir, no han pas tornat al poble. Ni tant sols surten del barri. A León no hi tenen res; només els records: per exemple, la primera vegada que fou ingressat al poble fa 13 anys, tot el poble hi va participar i això queda gravat per sempre més.

Catalunya

Parlen el castellà; però entenen molt bé que els joves parlin d'altres coses. Tota la cultura la identifiquen amb la parla.

Salut

Sempre van al Seguro i mai han tingut problemes.

El primer ingrés a León fa 13 anys, fou seguit d'un segon al Preventori ~~makxxxxk~~ fa dos anys del qual se'n guarden molt mals records. Molta medicalització. No es manifesten partidaris d'ingressos si no és en casos molt greus.

CC

Dades familiars

Família integrada per la mare de 65 anys, una noia de 30 i un noi de 28 anys. La mare és vídua des de fa 23 anys i en fa 16 que vingué a Barcelona. No sap ni llegir ni escriure.

La noia treballava a la confecció, té estudis primaris i es troba actualment a l'atur sense dret a la subvenció. El noi, per la seva banda, no treballa per causa d'una invalidesa transitòria i va fer així mateix els seus estudis primaris.

~~XXXXXXXXXXXX~~

Procés migratori

Procedeixen de Las Carolinas (Jaén). Quan la mare es quedà vídua, tenia cinc fills el més petit dels quals tenia dos anys i mig. Els problemes per a tirar la família endavant provoquen que vingui a Barcelona amb tots els seus fills; ja hi tenien familiars aquí.

Els grans es posen a treballar i gràcies a això poden anar tirant; això els fa contents.

Donada la situació present, pensen que estarien millor al poble on encara hi tenen la casa i molts familiars.

Estudis i cultura

La mare és analfabeta, com ha estat dit, i els fills han anat a l'escola per a fer els estudis primaris (ja allà a Jaén). Els problemes i necessitats econòmiques els obliguen a ~~estudiar~~ *deixar els estudis*.

"Es l'única distracció que tenim", diuen quan parlen que veuen la televisió les tardes.

Tots manifesten una mena de ressentiment de tenir que viure aquí i, malgrat no fassin projectes de retorn al poble, no acaben d'adaptar-se en absolut.

Ambit laboral

Al poble treballaven el camp i la mare, des que van arribar, no ha treballat més fora de casa ("tirar endavant cinc fills... ja és un treball dur").

El treball dels fills ha estat el tèxtil; però ara el noi es troba amb una invalidesa transitòria i la noia ~~es troba~~ a l'atur.

Habitacle

La casa és de lloguer i paguen 3.000 ptes al mes. Tenen tres habitacions, menjador, cuina i serveis. Fa ja 10 anys que hi viuen i no tenen el projecte de canviar.

Qualitat de vida

No surten mai fora del barri i, encara, només surten per a anar ~~a~~ exclusivament al cinema Dante. Es relacionen molt amb grups de cristians assistint a convivències, reunions, catequesis...

Quan surten per vacances, sempre se'n van al poble.

Catalunya

A casa sempre es parla el castellà; però els fills entenen el català. Amb tot, es manifesten molt poc receptius a l'hora d'entendre la separació entre les dues llengües. De fet, s'hi senten extranys ("com si visquéssim a un altre país"). És per això que no els feria res tornar al poble ara mateix.

Salut

Sempre han anat al Seguro quan han necessitat assistència mèdica.

Ja fa 10 anys que el noi de 28 anys va tenir que ésser ingressat al frenopàtic. Des d'aleshores, ingressos, altes, tornar al treball: una roda infernal. Mentre hi havia diners s'anava al Frenopàtic i, quan no n'hi havien, s'anava al Preventori Municipal.

De totes maneres, estan molt en contra d'aquestes institucions i dels tractaments que s'hi fan. El més criticable per a ells és la poca informació que es dona a la família.

CC

Dades familiars

Nucli familiar integrat per la mare, de 67 anys i un fill de 48.
La mare està casada i segurament que separada.

Procés migratori

Són fills de Catalunya.

Estudis i cultura

La mare sap tot just llegir i escriure i el fill els estudis primaris.
Els hi agrada llegir i escoltar la ràdio. La nit veuen la tele.

Ambit laboral

La mare, fins fa dos anys, que ha treballat fent feines i actualment és pensionista. El fill, per la seva banda, fins fa 8 anys, va treballar en l'electrònica i li anava molt bé. Però aleshores fou reconegut com invàlid total i ara cobra una pensió de 15.000 ptes.

Habitacle

Viuen a un sector que tot són cases de planta baixa i l'habitacle és de propietat. El pis és petit amb tres habitacions, menjador, cuina i bany i els electrodomèstics normals. Cuiden animals.

Qualitat de vida

No surten del barri; només van a Horta on hi ha una filla casada.
Per a comprar, el metge... tot ho fan al barri.

Tenen una bona relació amb les persones del mateix carrer; de fet, des de fa molts anys que viuen aquí. Ni surten de vacances.

Catalunya

Parlen, lògicament, el català.

Satut

Van a l'assistència sanitària pública. Van tenir que fer un primer ingrés del fill fa deu anys al Preventori i, des d'aleshores, durant vuit anys seguits, han continuat ingressos a Sant Boi, Preventori, Santa Coloma... Encara que la mare col.labori molt, no veuen més solució al problema que fer recurs a l'internament.

CC

Dades familiars

Es una mare soltera de 37 anys que té dos fills de 4 i 6 anys.

Procés migratori

Va nèixer a Badajoz i en fa 20 que va venir cap aquí. No tenia allà cap bé ni tan sols terres.

Van venir per causa de la misèria dos germans i ella ~~hi~~ han fet molts canvis de domicili. Ara en fa 8 que viu a aquesta casa.

Tot plegat, ^{ha} l'hi comportat cap aventatge i es sent molt deprimida.

Estudis i cultura

No té cap mena d'estudi i els petits van a l'escola nacional.

Veu força la televisió per la tarda.

A aquest nivell no té cap expectativa, cap consciència. Es sent molt deprimida.

Ambit laboral

Treballava a la neteja al clínic i no ha fet cap més feina. Ara està cobrant la invalidesa transitòria i hi estava assegurada. Treballava vuit hores i sense possibilitat de fer hores extres.

A més de la invalidesa, està cobrant una viudetat i, per la seva part, no hi ha cap interès de passar a la producció activa.

Habitacle

Viu relogada amb una cosina de la darrera parella que ha tingut. Paga 3 o 4.000 ptes.

No hi ha el més petit indicador de benestar i sí molta misèria.

Les seves aspiracions serien poder viure sola amb els seus fills.

Qualitat de vida

Es desplaça al barri per sanitat, escola dels nens i les compres. A Barcelona hi va molt poc sovint.

Encara que coneix molta gent, no es sent apoiada enlloc.

Tampoc marxa de vacances.

Catalunya

Ella parla el castellà. I ni entén ni parla el català. Tampoc segueix cursos d'aprenentatge. "No estòy para aprender nada".

"Soy catalana después de tantos años".

Salut

Sempre acut a la medicina pública i actualment se l'atén al CAP en atenció psiquiàtrica.

Ha tingut dues parelles: l'un era alcohòlic i l'altre toxicòman i no estaven entractament enlloc.